

Gdańskie Zeszyty Numizmatyczne

Czasopismo

Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego
Oddział w Gdańsku

Nr 178

wrzesień 2026

ISSN 1505 - 1390

W numerze: • Daniel Chodowiecki artysta uwielbiany, kopiowany - w 300-lecie urodzin • Polskie medale meteorologiczne • Atrybucja szóstaków i dzierżawców mennic koronnych w okresie podskarbiostwa Jana Kazimierza Krasińskiego (1658 – 1668) • Apollonia i Dyrrhachium – drachmy typu c/c – uzupełnienie listy H. Ceki i F. Schinkela (2012) • Wieści z Oddziału...

GDAŃSKIE ZESZYTY NUMIZMATYCZNE

Pismo ukazuje się od 1988 r.

Wydawca:
Polskie Towarzystwo Numizmatyczne
Oddział w Gdańsku

Redakcja:
Tomasz Olkowski

Kontakt z redakcją:
ptngdansk@wp.pl

Gdańskie Zeszyty Numizmatyczne
są rozprawdane drogą internetową wewnątrz Towarzystwa
przez Oddział w Gdańsku.

Redakcja nie odpowiada za treść zamieszczanych reklam i ogłoszeń.
Za treść artykułów odpowiedzialni są autorzy.
Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania i korekty
nadesłanych materiałów.

Na okładce wykorzystano zdjęcie awersu medalu z artykułu Adama Kuźnickiego

Spis treści

Od redakcji	4
Daniel Chodowiecki artysta uwielbiany, kopiowany - w 300-lecie urodzin Adam Kuźnicki	5
Polskie medale meteorologiczne Dariusz Świsulski, Mirosław Miętus	40
Atrybucja szóstaków i dzierżawców mennic koronnych w okresie podskarbiostwa Jana Kazimierza Krasieńskiego (1658 – 1668) Piotr L. Czarnecki	60
Apollonia i Dyrrhachium – drachmy typu c/c – uzupełnienie listy H. Ceki i F. Schinkela (2012) Piotr L. Czarnecki	63
Koperty z polskimi medalami Zenonas Duksa	71
Więści z Oddziału PTN w Gdańsku Zarząd PTN Oddział w Gdańsku	84

Od redakcji

Szanowni Czytelnicy, oddajemy w Wasze ręce kolejny numer Gdańskich Zeszytów Numizmatycznych, a wraz z nim podróż od antycznych miast nad Adriatykiem, przez mennice Rzeczypospolitej Obojga Narodów, aż po polskie medale współczesne.

Numer otwiera tekst poświęcony osobie Daniela Chodowieckiego, urodzonego w Gdańsku rysownika, grafika oraz autora projektów medali. Autor artykułu Adam Kuźnicki przypomina postać Chodowieckiego i pokazuje, jak bardzo jego twórczość była podziwiana, a przez to także chętnie kopiowana. Tekst powstał z okazji przypadającej w tym roku 300. rocznicy urodzin Daniela Chodowieckiego.

W kolejnym artykule Dariusz Świsulski i Mirosław Miętus zabierają nas w mniej oczywisty obszar medalierstwa: polskie medale związane z meteorologią. To dowód, że medal potrafi przedstawiać historię nauki równie dobrze jak obszary historii ogólnej.

Dwa artykuły zawdzięczamy Piotrowi L. Czarneckiemu. Pierwszy dotyczy atrybucji szóstaków i dzierżawców mennic koronnych w latach podskarbiostwa Jana Kazimierza Krasińskiego (1658–1668). Drugi przenosi nas do Apollonii i Dyrrhachium i uzupełnia listę drachm typu c/c opublikowaną w 2012 r. przez H. Cekę i F. Schinkela.

Zenonas Duksa w swoim artykule zwraca uwagę na coś, co często umyka kolekcjonerom numizmatów, a są to koperty. Okazuje się bowiem, że opakowanie także może być źródłem wiedzy o walorach numizmatycznych.

Numer zamykają wieści z życia Oddziału PTN w Gdańsku. Dziękujemy wszystkim Autorom za ich pracę, a Czytelników zachęcamy do lektury i do dzielenia się z nami własnymi odkryciami.

Serdecznie zapraszam do lektury

Tomasz Olkowski

Adam Kuźnicki – Sydney, Australia

DANIEL CHODOWIECKI ARTYSTA UWIELBIANY, KOPIOWANY - W 300-LECIE URODZIN

Oprócz medalierstwa i częściowo numizmatyki jedną z moich wieloletnich dziedzin zainteresowań pozostaje do dzisiaj sztuka artystyczna Daniela Chodowieckiego. O jego osiągnięciach napisano wiele ciekawych artykułów oraz książek. Zainteresowanym sugeruję sięgnięcie do szerokiej gamy literatury tematycznej jednej z największych lokalnych autorytetów tego tematu Pani Kaliny Zabuskiej z Gdańska.

Prace artystyczne Chodowieckiego były często powielane i kopiowane przez wielu artystów oraz rytowników, dla których był i nadal pozostaje wzorcem do naśladowania. W moim opracowaniu, opartym częściowo na podstawie mojej skromnej kolekcji pragnę przypomnieć tego znanego, ale zarazem zapomnianego w naszej numizmatyce artystę urodzonego w Gdańsku w 1726 r. Przy okazji zamierzam przypomnieć jeden ze starszych artykułów, który ukazał się 100 lat wcześniej w 200-lecie urodzin artysty, jako bezpłatny dodatek do krakowskiego „ILUSTROWANEGO KURYERA CODZIENNEGO” z dnia 25.10.1926 r. (rys.1). Autorem artykułu zatytułowanego „Twórczość plastyczna Daniela Chodowieckiego (w 200-lecie urodzin artysty)”, opublikowanego w 1926 r. był dr Jan Gumowski. 100 lat temu dr Gumowski przedstawił nam tym dosyć dobitny cytat pisząc już zaraz pod tytułem:

“Polskość Chodowieckiego - Jego życie i działalność - Jego słowa jako rytownika”

W dalszym ciągu swojego artykułu autor nadmieniał:

“Jak na polu nauki o przynależności do narodowości polskiej Kopernika, tak w dziedzinie sztuki o to samo walczyć musimy dla Wita Stwosza i Daniela Chodowieckiego”.¹

Rys.1. "ILUSTROWANY KURIER CODZIENNY" z dodatkiem specjalnym wydany 25.10.1926 r. w Krakowie

Niestety z upływem kolejnego stulecia osoba Daniela Chodowieckiego pozostaje nadal zapomniana. Zapewne oburzy to znawców tematu, bo mamy przecież liczne książki, powstało nawet stosunkowo nie tak dawno nowe muzeum w Gdańsku, ale niestety praktycznie całkowicie zapomnieliśmy przez ten kolejny okres o Chodowieckim jako artyście w naszej polskiej numizmatyce. Piszę praktycznie, bo był jeden wyjątek.

¹ Kurier Literacko-Naukowy; bezpłatny dodatek do numeru 294 „Ilustr. Kuryera Codziennego” z dnia 25 października 1926 r. R.2, Nr. 43, Małopolska Biblioteka Cyfrowa; <https://mbc.malopolska.pl/pl/podglad/kurier-literacko-naukowy-mieczyslaw-dabrowski-9781/>

Wielka szkoda, bo sam artysta przyczynił się w pewnym stopniu do rozwoju tego kierunku artystycznego poprzez swoje grafiki. Z tego co wiem, dotychczas powstał tylko jeden powojenny niemiecki medal z wizerunkiem samego Daniela Chodowieckiego. Natomiast w okresie międzywojennym artysta został uwieczniony na banknocie inflacyjnym zaprojektowanym przez Maxa Buchholza. Walor o nominale 1 000 000 marek został wydany przez Senat Wolnego Miasta Gdańska w 1923 r. W dalszej części mojego opracowania przypomnę ponownie wszystkim czytelnikom te dwa niezmiernie ciekawe obiekty.

Moje skromne historyczno – artystyczne opowieści zacznę jednak chronologicznie i na początek zaprezentuję osobisty exlibris wykonany przez Daniela Chodowieckiego. Stanowi go akwaforta powstała w 1777 r. na papierze żeberkowym, o tytule: „Das Bibliothekzeichen des Künstlers” (znak biblioteki artysty). Literatura: Wilhelm Engelmann 1857 „Leipzig” (Lipsk); numer E. 192 (rys.2).

Rys.2. Daniel Chodowiecki - Exlibris „Das Bibliothekzeichen des Künstlers” E. 192 w katalogu Engelmanna

Źródło: kolekcja własna autora

Symbol prywatnej biblioteki artysty przedstawia skrzydlatego geniusza sztuki doprowadzającego młodzieńca przed postać Matki Natury, aby ten ssął z jej licznych piersi i wybrał w ten sposób rodzaj sztuki, jakiej chce się poświęcić. Poniżej, na ramie przed kompozycją rozłożone przybory artystyczne: paleta z pędzlami, ołówek na zarysowanej kartce oraz rylec. Na dole widoczny napis "DANIEL CHODOWIECKI". Swego czasu powstała również akwaforta rewersu tego samego oryginalnego obiektu (rys.3).

Rys.3. Daniel Chodowiecki - Exlibris „Das Bibliothekzeichen des Künstlers” (lustrzanie odwrócony)

Istnieje też mniej znana kopia tego samego ekslibrisu, gdzie linie są zdecydowanie grubsze niż te wyrytowane w oryginalnej akwafortcie (rys.4).

Rys.4. Daniel Chodowiecki – Exlibris „Das Bibliothekzeichen des Künstlers” (kopia)

Źródło: kolekcja własna autora

Co ciekawe, identyczny wizerunek opisywanego powyżej exlibrisu został przypomniany na innej akwaforcie, wykonanej przez artystę Christiana Gottlieba Geysera przedstawiającą portret Daniela Chodowieckiego (rys.5).

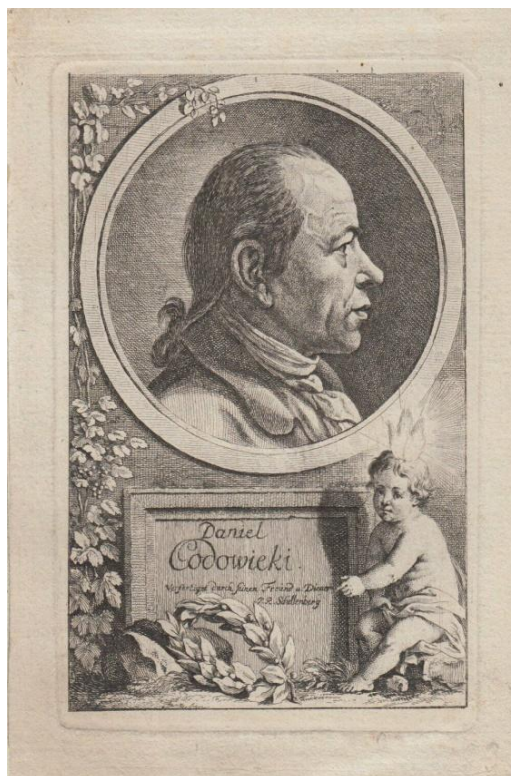

Rys.5. Portret Daniela Chodowieckiego autorstwa Christiana Gottlieba Geysera według Adriana Zingga

Źródło: kolekcja własna autora

O tym, że prace Chodowieckiego były kopiowane i wielokrotnie powielane świadczy fakt, że w już w 1775 r. młody grafik Johann Rudolf Schellenberg skopiował do swojej zamówionej pracy wizerunek i zarazem oryginalny osobisty portret wykonany przez samego Daniela Chodowieckiego. Zrobił to bez zgody artysty na potrzeby wydawnicze pracodawcy Lavatera, który był w tym czasie największym zleceniodawcą obu twórców do potrzebnych mu akwafort w książkach i publikacjach. Lavater często angażował młodszego artystę do swoich zamówień, który był po prostu o wiele tańszy do opłacenia, niż mistrz Chodowiecki. W tym przypadku rezultat nie był najlepszy i Chodowiecki bardzo skrytykował zdolności artystyczne Schellenberga oraz upomniał się o swoje prawa autorskie wysyłając prywatny list do pracodawcy, informując go o swoim oburzeniu. Niestety korespondencja dotarła do Lavatera już po druku lub została zignorowana przez wydawcę, a książka została wydana. W ten sposób powstała grafika z brakami literowymi w nazwisku artysty Daniela Chodowieckiego oraz niepoprawnym napisem pod portretem „Daniel Codowieki” (rys.6). Była ona zawarta w publikacji „Physiognomisch Fragmente I” na stronie 254.²

² Mary Lynn Johnson; artykuł w ilustrowanym kwartalniku Blake „Blake's Engravings for Lavater's Physiognomy: Overdue Credit to Chodowiecki, Schellenberg, and Lips” volume 38, number 2, fall 2004.

Rys.6. Portret Daniela Chodowieckiego autorstwa Johanna Rudolfa Schellenberga

Źródło: kolekcja własna autora

Większość rycin Chodowieckiego jest bardzo pożądana przez wielu kolekcjonerów na całym świecie. Często są również reprodukowane. Poniżej przedstawiłem znaną rycinę autorstwa Daniela Chodowieckiego z 1786 r., o niemieckim tytule: „Ziethen sitzend vor seinem König” (Generał Ziethen siedzący przed swoim królem) – Engelmann 565 II; Bauer 1225 (rys.7).

Rycina przedstawia scenę, która miała miejsce na sali Parole zamku królewskiego w Berlinie 25.01.1785 r., gdzie król pruski Fryderyk II Wielki nie przywiązuje tyle uwagi swojego statusu do różnic rangi jak i zasług oraz poszanowania do wieku bohatera. W kręgu generałów i członków rodziny królewskiej (obok króla stoi następca tronu Friedrich Wilhelm) siedzący generał Hans Joachim von Ziethen próbuje podnieść się z fotela przed podejściem króla. Ten jednak przerywa tradycje i kładzie dłoń na ramieniu swojego generała nakazując mu pozostać w pozycji siedzącej.

Rys.7. Rycina „Ziethen sitzend vor seinem König” autorstwa Daniela Chodowieckiego

Dalej przedstawiam kilka kolorowych interpretacji tego samego historycznego wizerunku artystycznego. Jako pierwszą modyfikację zamieściłem wyżej opisaną rycinę w wersji barwnej (rys.8).

Rys.8. Kolorowa kopia ryciny Daniela Chodowieckiego

Identyczny wizerunek tej historycznej sceny był wielokrotnie powielany. Poniżej inne mało znane przykłady wcześniej niepublikowanych obiektów wykonanych w technice gwaszu na kości (rys.9).

Rys.9. Miniatura w technice gwaszu na kości „Ziethen sitzend vor seinem König” - podpisana D. Chodowiecki

Źródło: kolekcja własna autora

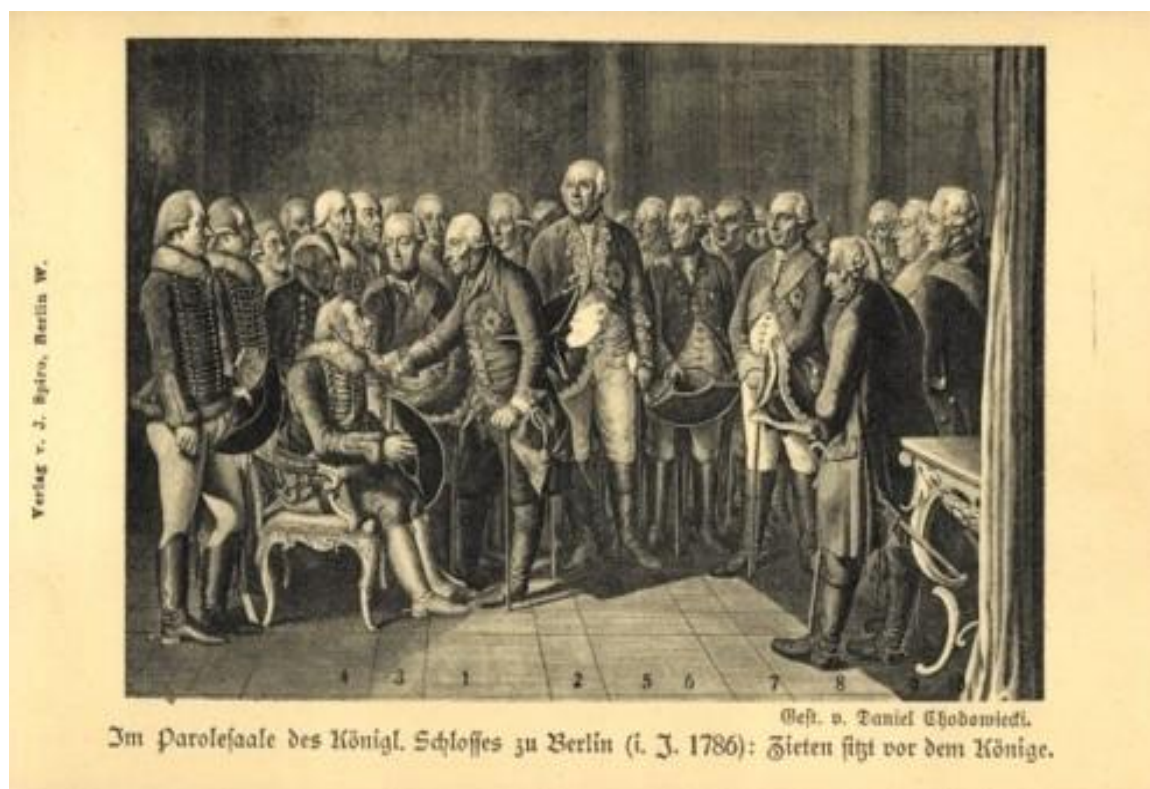
Kolejny prezentowany egzemplarz tej samej sceny również wykonano w technice gwaszu w miniaturze. Jednak w tym przypadku praca artystyczna została umieszczona w małym otwieranym pudełeczku wykonanym z pancerza żółwia i dodatkowo obita na zewnątrz srebrną ozdobną koronką. Prawdopodobnie posiadała na przykrywce lustro, które po otwarciu odwracało orientację obiektu, tak jak na rysunku 10.

Rys.10. Miniatura z lustrzanym wizerunkiem wykonana w technice gwaszu na kości – „Ziethen sitzend vor seinem König”

Źródło: kolekcja własna autora

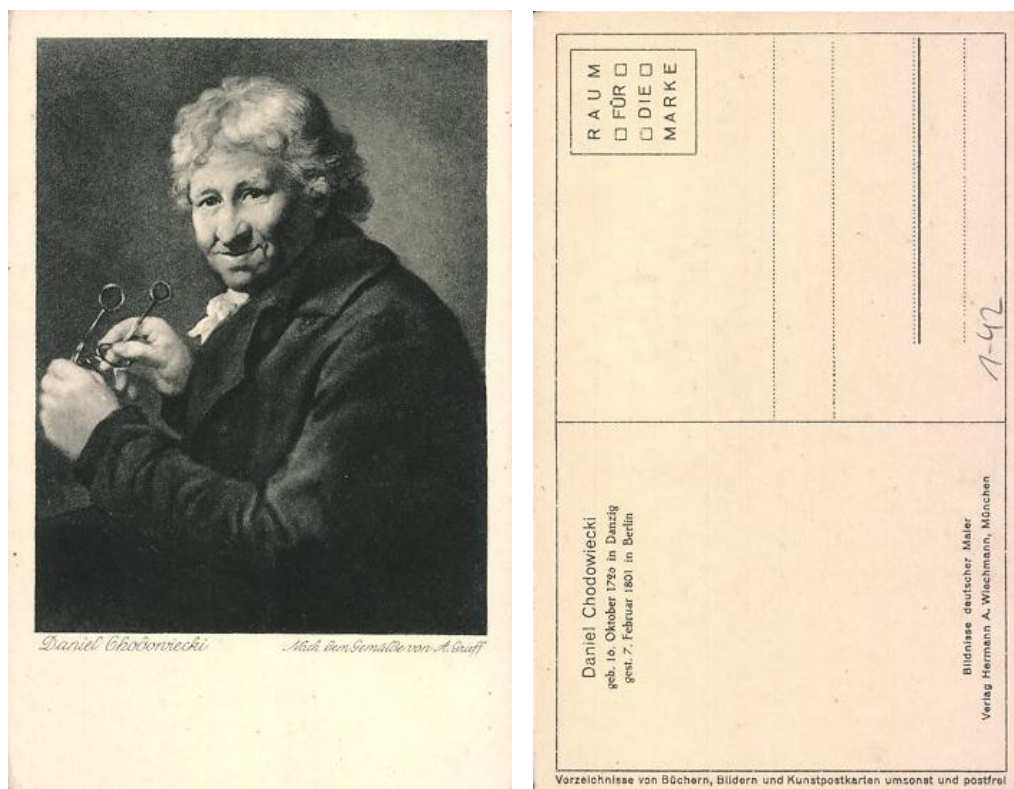
Oprócz wielu innych rycin sceny z królem pruskim Fryderykiem II Wielkim i generałem Hansem Joachimem von Ziethen, powstała także niemiecka karta pocztowa uwieczniająca to wydarzenie (rys.11).

Rys.11. Niemiecka pocztówka z pomniejszoną kopią ryciny Daniela Chodowieckiego – „Ziethen sitzend vor seinem König”

Źródło: kolekcja własna autora

Poniżej kolejna niemiecka pocztówka z wizerunkiem gdańskiego artysty Daniela Chodowieckiego, przedstawiająca jego portret wykonany przez Antona Graffa (rys.12).

Rys.12. Pocztówka z wizerunkiem Daniela Chodowieckiego

Źródło: kolekcja własna autora

Jak widać Daniel Chodowiecki był autorem wielbionym, kopiowanym i często naśladowanym przez późniejsze pokolenia. Artysta nie zawsze podpisywał swoje prace, dlatego szczególnie jego malarskie miniatury są bardzo ciężkie do rozpoznania. Ocena autentyczności setek jego rycin nie budzi wątpliwości, ponieważ większość z nich jest uwzględniona w katalogu Engelmanna.

Wśród wszystkich udokumentowanych prac artysty istnieje tylko jedna akwaforta zawierająca udokumentowany błąd w podpisie artysty. Jest to dzieło "Das Abendmahl" (wieczera) – E. 570 II, na którym widnieje podpis „D. Chodowieki” (rys.13).

Rys.13. Daniel Chodowiecki - akwaforta "Das Abendmahl" (Wieczerza); E. 570 II w katalogu Engelmanna

Źródło: kolekcja własna autora

Artysta kiedyś napisał do swojej matki:

„Je m’amusais & agrave; la gravure, mes ouvrage plurent au public, je voulais & ecirc; tre peintre, le public voulut que je sois graveur, hé bien, je le suis plus que jamais et on m’encourage de tout côté en me payant tout ce que je demande”.

„Rytowałem dla przyjemności i moje prace cieszyły się uznaniem, chociaż chciałem zostać malarzem, publiczność zadecydowała o tym, że jestem grafikiem. No cóż, jeszcze nigdy tyle nie rytowałem, wszyscy mnie do tego zmuszają płacąc mi tyle ile zechcę”.

Mimo wszystko Chodowiecki nie tylko rytował dla zarobku. Przykładem jest arkusz, a na nim dwie akwaforty na propozycje edukacji hrabiny Krockow o tytule: „Zwei Blätter zu den Erziehungsvorschlägen der Gräfin Krockow” (Dwie propozycje edukacji hrabiny Krockow). Jest to jedna z mniej znanych pomorskich rycin Daniela Chodowieckiego, wykonana społecznie bez pobierania żadnej opłaty (rys.14).

Rys.14. Daniel Chodowiecki - akwaforta „Für Preusens edle Tochter”; E. 858 I 859 w katalogu Engelmanna

Źródło: kolekcja własna autora

Akwaforta była wykonana przez Chodowieckiego dla Luisy von Krockow. Rodzina von Crockov (później Krokowskich) według dokumentów historycznych, była jedną z najznamienitszych rodzin szlacheckich w Prusach Królewskich, bardzo zasłużoną dla królów polskich.

Co ciekawe, Daniel Chodowiecki został uwieczniony także na wielu lokalnych obiektach. Postać Daniela Chodowieckiego została przedstawiona w formie płaskorzeźby na elewacji budynku obecnego Oddziału Okręgowego Narodowego Banku Polskiego w Gdańsku, stanowiąc tym samym hołd oddany najbardziej wybitnym postaciom z historii miasta (rys.15). Wizerunek artysty widnieje na fasadzie budynku obok takich postaci jak: Jan Heweliusz, Daniel Gralath czy Jakub Kabrun.

Rys.15. Daniel Chodowiecki na fasadzie budynku Oddziału Okręgowego Narodowego Banku Polskiego w Gdańsku

Źródło:

- Fotografia 1 autorstwa Kaliny Zabuskiej. Forum Dawnego Gdańska, Gdańszczanie - choćby duchem, Daniel Chodowiecki; https://forum.dawnygdansk.pl/files/daniel_chodowiecki_szkicuje_na_fasadzie_budynku_nbp_120.jpg
- Fotografia 2 autorstwa Magdaleny Drogomireckiej - Kopczyńskiej. Forum Dawnego Gdańska, Gdańszczanie - choćby duchem, Daniel Chodowiecki; https://forum.dawnygdansk.pl/files/Chodowiecki_nbp_357.jpg

W 1992 r. Günter Grass założył Fundację im. Daniela Chodowieckiego z siedzibą w Akademii Sztuk w Berlinie, której celem jest współpraca między artystami niemieckimi i polskimi. Od 1993 r. Fundacja organizuje konkurs o nagrodę im. Daniela Chodowieckiego na polski rysunek i grafikę. Jej celem jest promocja polsko-niemieckich stosunków kulturalnych, oraz podtrzymywanie współpracy między artystami z Polski i Niemiec.

W Gdańsku, Krakowie, Sopocie i Berlinie znajdują się ulice poświęcone Danielowi Chodowieckiemu.

W trakcie XXVII Pleneru Rzeźby z Granitu Kaszubskiego, który odbył się w dniach 1–30.09.2008 r. w Kaszubskim Parku Etnograficznym we Wdzydzach Kiszewskich zaprezentowano rzeźbę poświęconą Danielowi Chodowieckiemu (rys.16).

Rys.16. Rzeźba „Daniel Chodowiecki” z wystawy Wielcy Gdańczanie we Wdzydzach Kiszewskich

Źródło: <https://www.trojmiasto.pl/Rzezba-Daniel-Chodowiecki-o50845.html> - wystawa Wielcy Gdańczanie; Rzeźba „Daniel Chodowiecki”

Daniel Chodowiecki jest także patronem tramwaju Pesa Swing 120NaG SWING Gdańskich Autobusów i Tramwajów o bocznym numerze 1018 (rys.17).

Rys.17. Tramwaj Pesa Swing 120NaG SWING Gdańskich Autobusów i Tramwajów „Daniel Chodowiecki” o numerze bocznym 1018

Źródło: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gdansk_tramwaj_1018.jpg; Wikipedia, Gdańsk; tramwaj 1018

Niewiele osób wie, że w 2000 r. na wieży Ratusza Głównego Miasta w Gdańsku zainstalowano nowy 37-dzwonowy carillon, wykonany przez holenderską wytwórnię dzwonów i carillonów Royal Eijsbouts w Asten. Instrument jest w stroju średniotonowym, nawiązując do brzmienia dzwonów historycznych. Patronem 13. pod względem wielkości dzwonu carillonu jest Daniel Chodowiecki. Dzwon posiada średnicę 472 mm, waży 65 kg i wydaje dźwięk w tonacji „a2”. Carillon codziennie w godzinach od 8.00 do 20.00 wygrywa melodie w trybie automatycznym co godzinę, natomiast w każdą sobotę o godzinie 12.05 odbywają się koncerty. Stąd, gdy odwiedzicie państwo Gdańsk i usłyszycie dźwięki carillonu z wieży Ratusza Głównego Miasta, to pamiętajcie proszę o naszym rodaku Danielu Chodowieckim urodzonym w mieście nad Motławą.

Ponad pięć lat temu w dniu 16.10.2020 r. miał premierę film animowany „Chodowiecki” w reżyserii Jakuba Pączka. Produkcja poświęcona Danielowi Chodowieckiemu została oparta na „ożywionych” grafikach artysty. Film jest dostępny za darmo w Internecie pod adresem 🎥 www.Chodowiecki.com

Kilka lat temu, w maju 2023 r. do Muzeum Gdańska trafiły portrety przedstawiające Daniela Chodowieckiego i jego żonę Jeanne Chodowiecką, które zakupiono na aukcji w Berlinie. Obrazy zostały wyeksponowane w Domu Uphagena – oddziale Muzeum Gdańska (rys.18).

Rys.18. Portrety państwa Chodowieckich autorstwa Antona Graffa datowane na 1801 r.

Źródło:

<https://media.gdansk.pl/komunikaty/823845/po-250-latach-powrocil-do-gdanska-nowenabytki-w-muzeum-gdanska>; obrazy z portretami państwa Chodowieckich, Referat Prasowy Urzędu Miejskiego w Gdańsku z dnia 14.11.2023 r.

Wracając do numizmatyki, pierwszy znany medal z wizerunkiem Daniela Chodowieckiego powstał w Berlinie i został wydany przez tamtejszą Akademię Sztuk Pięknych w 1787 r., jako odlew żeliwny o średnicy 65 mm (rys.19).

Daniel Nikolaus Chodowiecki

Maler und Kupferstecher, Direktor der Akademie der Künste.

Geb. 1726 in Danzig; gest. 1801 in Berlin.

193. Abramson: Schwefelabguß.

Brustbild nach links mit Perücke und Poppfchleife, in Rock mit Jabot.

Rf.-Aufschrift: Herr Rektor D. Chodowiecki

Dm. 65 mm

Tafel 36

Joachimsthalsches Gymnasium (Nr. 21); Kabinett Berlin (Gelbguß).

Die Benennung Chodowieckis als Rektor (der Akademie) verweist die Entstehung spätestens in das Jahr 1787, denn 1788 wird er Vizedirektor und nach B. Rodes Tod 1797 Direktor. Sollte das Portrait nicht, wie aber wohl anzunehmen ist, nach dem Leben modelliert sein, so ist der enge Zusammenhang mit dem Stich des Chodowiecki besonders nahestehenden J. N. Schellenberg zu erwähnen. Zu einer Prägemedaille hat Abramson diese Piste nicht verwandt, wie überhaupt eine Medaille auf Chodowiecki sich bisher nicht hat feststellen lassen, sodas Forrers bestimmt lautende Angabe (I S. 19), es gäbe eine solche gemeinsam von Vater und Sohn, auf einem Irrtum beruhen muß.

Rys.19. Pierwszy niemiecki medal z popiersiem Daniela Chodowieckiego

Opis medalu:

- awers; popiersie artysty z lewej strony, z peruką i kokardą, w stroju z żabotem,
- rewers; napis: „Herr Rektor D. Chodowiecki”, poniżej inicjał artysty.

Następny obiekt stanowi duża niemiecka plakietka odlana w brązie, która została wykonana w 1976 r. na 250-lecie urodzin Daniela Chodowieckiego. Obiekt ma średnicę 115 mm i waży 295 gramów (rys.20).

Rys.20. Plakieta z wizerunkiem Daniela Chodowieckiego autorstwa Gertrudy Bergmann z 1976 r.

Źródło: kolekcja własna autora

Opis plakiety:

- awers: popiersie artysty z prawej strony, w otoku napis: „DANIEL NIKOLAUS CHODOWIECKI 1726 – 1801 +”. Poniżej, z lewej strony inicjał artystki Gertrudy Bergmann oraz rok powstania: „G. B. 1976”.

- rewers: gładki.

Autor plakiety

Gertrud Bergmann – (ur. 21.08.1910 r. w Görris koło Schwerinu, zm. 16.07.1985 r. w Berlinie). Niemiecka rzeźbiarka i medalierka, studiowała rzeźbę w VSS (Związek Studentów Socjalistycznych)

i HfBK (Uniwersytet Sztuk Pięknych w Berlinie) w latach 1935–1942, gdzie zdobyła pełne uprawnienia pod wodzą Wilhelma Gerstela.

Prawie wszystkie jej prace zostały zniszczone podczas nalotu bombowego w 1943 r. Od 1945 r. pracowała jako niezależna artystka w Berlinie, tworząc rzeźby i medale. Od 1952 r. wykładała w Centrum Edukacji Dorosłych Berlin-Charlottenburg.

W 1982 r. została uhonorowana Nagrodą Kultury Mecklenburg. Zgodnie z wytycznymi Landsmannschaft Mecklenburg, Nagroda Kultury była przyznawana osobowościom, które „promowały pracę kulturalną Meklemburgii poprzez intelektualne osiągnięcia twórcze lub wzorowe działania”. Łącznie tego typu wyróżnienia otrzymały 24 osoby.

W 1923 r. grafik Max Buchholz na zlecenie Senatu Wolnego Miasta Gdańska zaprojektował kilka wyemitowanych banknotów inflacyjnych. Na zaprojektowanym przez niego banknocie o nominale 1 miliona Marek, z datą emisji 8.08.1923 r., umieścił wizerunek Daniela Chodowieckiego oparty na portrecie Antona Graffa (rys.21).

Rys.21. Banknot "1 Million Mark" autorstwa Maxa Buchholza dla Senatu Wolnego Miasta Gdańska, emisja: 8.08.1923 r.

Źródło: kolekcja własna autora

W okresie Wolnego Miasta Gdańska Max Buhholz projektował również pocztówki z serii sławni gdańszczanie. Jedną z nich przedstawiała ozdobioną interpretację postaci Daniela Chodowieckiego (rys.22).

Rys.22. Całostka z serii sławni gdańszczanie przedstawiająca Daniela Chodowieckiego, wg projektu Maxa Buchholza z 1929 r., emisja: 1934 r.

Źródło: kolekcja własna autora

W 2021 r. powstał medal, na którym uwieczniono rocznicę wydarzenia niezwykle istotnego w polskiej historii, mianowicie uchwalenie Konstytucji 3 Maja. Wydarzenia, o którym także nie zapominał Daniel Chodowiecki (rys.23).

Rys.23. Medal „230. Rocznica Konstytucji 3 Maja” z wizerunkiem alegorii “Konstytucji 3 Maja” Daniela Chodowieckiego na rewersie, wg projektu Urszuli Walerzak

Źródło: kolekcja własna autora

Opis medalu:

- awers: złoczone popiersie króla Stanisława Augusta Poniatowskiego w prawo. W otoku od lewej na prawo napis: „230. ROCZNICA KONSTYTUCJI 3 MAJA”. Poniżej częściowo obcięty u dołu ośmioliniowy cytat z Preambuły Konstytucji: „Ustawa Rządowa / W imię Boga w Trójcy Świętej jedynego. / Stanisław August z Bozey Łaski Narod / Król Polski, Wielki Xiążę Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki, Kijowski, Wołyński, Pod / Podlaski, Inflancki, Smoleński, Siewierski, / ski wraz z Stanami skonfederowa / Naród Polski.

- rewers: u dołu alegoria konstytucji, według XVIII-wiecznej grafiki Daniela Mikołaja Chodowieckiego (rys.24). Centralnie umieszczono przedstawienie Polonii o rysach Stanisława Augusta, ubranego w szaty koronacyjne, z berłem w ręce. W tle przedstawiono piramidion na cokole z okrągłymi medalionami herbowymi Korony (Orzeł Biały) i Wielkiego Księstwa Litewskiego (Pogoń) oraz selektywnie złoczone wiązany inicjał królewski „SAR”. W otoku od lewej na prawo litewski napis „GEGUŽĖS 3-IOSIOS KONSTITUCIJOS 230-OSIOS METINĖS”.

Medal wykonano w Mennicy Polskiej S.A. w tombaku srebrzonym oksydowanym z selektywnym złoceniem, o średnicy 70 mm i masie 165 g. Emitentem medalu była Kancelaria Sejmu RP, autorem projektu Urszula Walerzak.

Rys.24. Alegoria „Konstytucji 3 Maja” autorstwa Daniela Chodowieckiego, zb. Muzeum Narodowe w Warszawie, numer inw. 24349/2 MNW

Źródło:

<https://cyfrowe.mnw.art.pl/pl/zbiory/840201>; Cyfrowe Muzeum Narodowe w Warszawie, Alegoria Konstytucji 3 maja, Chodowiecki;

Rycina „Die neue Polnische Constitution | La nouvelle Constitution Polonoise” (Nowa Konstytucja Polski) przeznaczona była do kalendarza „Goettinger Taschen Calender für das Jahr 1793” (wyd. J. Ch. Dieterich), w którym znalazło się sześć ilustracji

autorstwa Daniela Chodowieckiego ukazujących wydarzenia z najnowszej historii.

Scenę tę objaśnił sam Chodowiecki w opisie zamieszczonym w kalendarzu (s. 198–199).

Polska (Die Königliche Republik Polen) okrywa swym płaszczem szlachtę, mieszczaństwo i chłopów. Nad chłopami personifikacja Polski unosi pikę z „czapką wolności”. Pierwszy z mężczyzn trzyma cep, drugi – widły do siana (narzędzia, które, jak autor zaznacza, nie są tu orężem, lecz symbolem spokojnych zajęć tego pełnego godności stanu), trzeci niesie garnki wytworzone przez tych ubogich ludzi w czasie wolnym od zajęć gospodarskich, by sprzedać je w mieście. Na ziemi leży złamane jarzmo. Stan mieszczański symbolizuje postać kobieca z przedmiotami oznaczającymi uczoność, sztukę i handel (księga, paleta z pędzlami, węgielnicą, kaduceusz). Obok niej stoi personifikacja stanu szlacheckiego, która niesie pikę i posążek Minerwy jako znaki sztuki wojennej i wyższej wiedzy.

W związku ze zbliżającą się 300. rocznicą urodzin artysty już wiele lat temu postanowiłem osobiście upamiętnić całokształt twórczości Daniela Mikołaja Chodowieckiego. Zaprojektowałem z własnej inicjatywy okolicznościowy medal przedstawiający postać Daniela Chodowieckiego. Medal opiera się częściowo na wizerunku artystycznym przedstawionym na banknocie Wolnego Miasta Gdańska, o którym już wcześniej wspominałem. Medale zostały wyprodukowane przez firmę “Badges and Medals” z Sydney w Australii metodą odlewania ciśnieniowego, w której stopiony stop metalu (cynku) jest wtryskiwany do specjalnie zaprojektowanej stalowej formy. Po odlaniu i oczyszczeniu medale poddawane są galwanizacji, czyli procesowi, w którym cienka warstwa metalu (takiego jak mosiądz, srebro lub miedź) jest наносzona przy wykorzystaniu prądu elektrycznego. Nakład jest

bardzo skromny i liczy tylko 30 medali w trzech wersjach kolorystycznych:

- 18 sztuk medali mosiądzowanych,
- 7 sztuk medali srebrzonych,
- 5 sztuk medali miedziowanych.

Medale mają średnicę 70 mm i masę 120 g. Obiekty przeznaczone są dla propagowania wydawnictwa Gdańskich Zeszytów Numizmatycznych (rys.25).

Rys.25. Medal mosiądzowany „300. rocznica urodzin Daniela Chodowieckiego”

Źródło: kolekcja własna autora

Opis medalu:

- awers: centralnie postać Daniela Chodowieckiego w przerwie przy pracy z głową zwróconą na odbiorcę, inspirowanego pierwotnym projektem Antoniego Graffa, a wziętym konkretnie w tym przypadku z banknotu inflacyjnego Miliona Marek, wykonanego dla Senatu Wolnego Miasta Gdańska przez artystę Maxa Buchholza. Powyżej od lewej do góry małe napisy „NIC. DANIEL CHODOWIECKI”, z drugiej strony od góry w dół kontynuacja tego samego napisu „GDAŃSK 1726 – BERLIN 1801”. Na zewnątrz w podwójnym otoku u szczytu duży napis od lewa na prawo „300 ROCZNICA URODZIN”, oddzielony na bokach

listkami dębu, poniżej odwrócona kontynuacja napisu biegnąca od lewej na prawo „DANIELA CHODOWIECKIEGO”.

- rewers: centralnie stylizowany Herb Gdańska otoczonego lwami, inspirowanymi projektem Maxa Buchholz z banknotu inflacyjnego Miliona Marek wykonanego dla Senatu Wolnego Miasta Gdańska. Na zewnątrz od dołu w podwójnym otoku duży biegnący wokół napis „GDAŃSKIE ZESZYTY NUMIZMATYCZNE”, na samym dole oddzielona listkami odwrócona data. Pod lewym i prawym listkiem dyskretne pojedyncze inicjały projektanta i zarazem sponsora tego obiektu „A” / „2026” / „K”.

Jednym z pierwszych posiadaczy mojego okolicznościowego medalu został pod koniec zeszłego roku śp. Aleksander Kuźmin - założyciel Gdańskich Zeszytów Numizmatycznych (rys.26). Mam nadzieję, że godne tradycje naszego wydawnictwa będą nadal podtrzymywane i poprzez nowe publikacje będzie ono nas dalej łączyło jednolitą pasją numizmatyczną oraz pamięcią o osobach, które odeszły.

Rys.26. Śp. Aleksander Kuźmin z okolicznościowym medalem Gdańskich Zeszytów Numizmatycznych

Źródło: fotografia autorstwa Dariusza Świsulskiego

Poniżej przedstawiam dwie pozostałe wersje kolorystyczne okolicznościowego medalu (rys.27 i 28).

Rys.27. Medal srebrzony „300. rocznica urodzin Daniela Chodowieckiego”

Źródło: kolekcja własna autora

Rys.28. Medal miedziany „300. rocznica urodzin Daniela Chodowieckiego”

Źródło: kolekcja własna autora

Medal mosiądzowany będzie przekazany jednorazowo osobom, których artykuły numizmatyczne ukażą się w 2026 r. na łamach Gdańskich Zeszytów Numizmatycznych.

Daniel Mikołaj Chodowiecki – ur. 16.10.1726 r. w Gdańsku, zm. 7.02.1801 r. w Berlinie. Malarz i rysownik. W uznaniu zasług Chodowiecki został w 1764 r. członkiem Berlińskiej Akademii Sztuk Pięknych, a w 1797 r. objął jej stanowisko dyrektora. Stworzył ponad 2000 miedziorytów, wiele rysunków, miniatur oraz obrazów, które obecnie znajdują się w muzeach i wielu kolekcjach prywatnych. Na swoich grafikach przedstawiał niekiedy wizerunki medali z XVIII w. (rys.29).

Rys.29. Projekt medalu autorstwa Daniela Chodowieckiego upamiętniającego rocznicę powstania Kościoła Francuskiego w Berlinie, akwaforta E.85 w katalogu Engelmanna

Poniżej wizerunek medalu upamiętniającego rocznicę powstania Kościoła Francuskiego w Berlinie, wybitý w srebrze przez Jacoba Abrahama (1723–1800), o masie 29,2 g i średnicy 42 mm (rys.30).

Rys.30. Medal upamiętniający rocznicę powstania Kościoła Francuskiego w Berlinie, 1772 r., srebro, wg autorstwa Daniela Chodowieckiego

Źródło: <https://smb.museum-digital.de/object/163992>; Museum Digital SMB, Münzkabinett Medaillen Brandenburg-Preußen

Opis medalu:

- awers: po lewej stronie, Miłość siedzi z dzieckiem obok siebie i drugim przy piersi, wskazując prawą ręką na tarczę przedstawiającą kościół z kopułą. Obok niej znajduje się Wiara, wskazując na serce i trzymając Ewangelię w lewym ramieniu. W otoku napis: ASYLE OUVERT A LA FOI PAR LA CHARITÉ (Sanktuarium otwarte na wiarę przez miłość chrześcijańską). U dołu w odcięciu napis w dwóch wierszach: LE X IUIN / MDCLXXII (10.06.1772 r.).

- rewers: napis w dziesięciu wierszach: L'EGLISE / FRANCOISE / FONDÉE A BERLIN / PAR LE GRAND ELECTEUR / CELEBRE SON JUBILÉ / SOUS LE REGNE / DE / FREDERIC LE GRAND / LE X IUIN / M DCC LXXII (Kościół francuski w Berlinie, założony przez Wielkiego Elektora, obchodzi swój jubileusz za panowania Fryderyka Wielkiego 10.06.1772 r.).

Chodowiecki był również autorem projektów medali. Jednym z nich był medal na cześć carycy Katarzyny II z 1769 r. (rys.31).

Rys.31. Projekt medalu „Catarina II Russiae Imperatrix, His Armis et undis” z 1769 r., autorstwa Daniela Chodowieckiego, akwaforta E.56 w katalogu Engelmanna

W 1785 r. Daniel Chodowiecki zaprojektował medal upamiętniający 100. rocznicę edyktu poczdamskiego, odzwierciedlając tym samym swoją wiarę reformowaną i zaangażowanie na rzecz wspólnoty hugenotów w Berlinie (rys.32). Wykonawcą medalu był Abraham Abramson.

Rys.32. Medal „100. rocznica edyktu poczdamskiego” z 1785 r. projektu Daniela Chodowieckiego

Medal wyraża wdzięczność protestantów, którzy uciekli do francuskiej kolonii w Berlinie, po dekrete Fryderyka Wilhelma z dnia 29.10.1685 r., gdy zapewniał on hugenotom schronienie i wolność religijną przed prześladowaniami we Francji.

Na zakończenie tematyczne parę refleksji i cytatów, które mam nadzieję, że pozostaną w pamięci wszystkich czytelników.

Daniel Mikołaj Chodowiecki urodził się z matki Hugenotki i ojca polskiego szlachcica, gdy Gdańsk był miastem Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

W wieku 17 lat pojechał do Berlina, aby zamieszkać ze swoim wujem. Do Gdańska przyjechał ponownie dopiero w 1773 r. po trzydziestu latach rozłąki, aby spotkać się z matką i siostrami. Był wtedy już docenianym artystą. Nad Motławą przebywał dwa miesiące od 11 czerwca do 10 sierpnia 1773 r., a po swojej podróży pozostawił słynny dziennik prowadzony po francusku, ze znanym cyklem swoich 108 rysunków. Dzięki temu dziennikowi podróży możemy zobaczyć miasto, jakim było u schyłku swojej świetności. Przyjrzeć się życiu mieszkańców, wejść w ciasne ulice, zajrzeć do wnętrza domów i pospacerować po ogrodach.

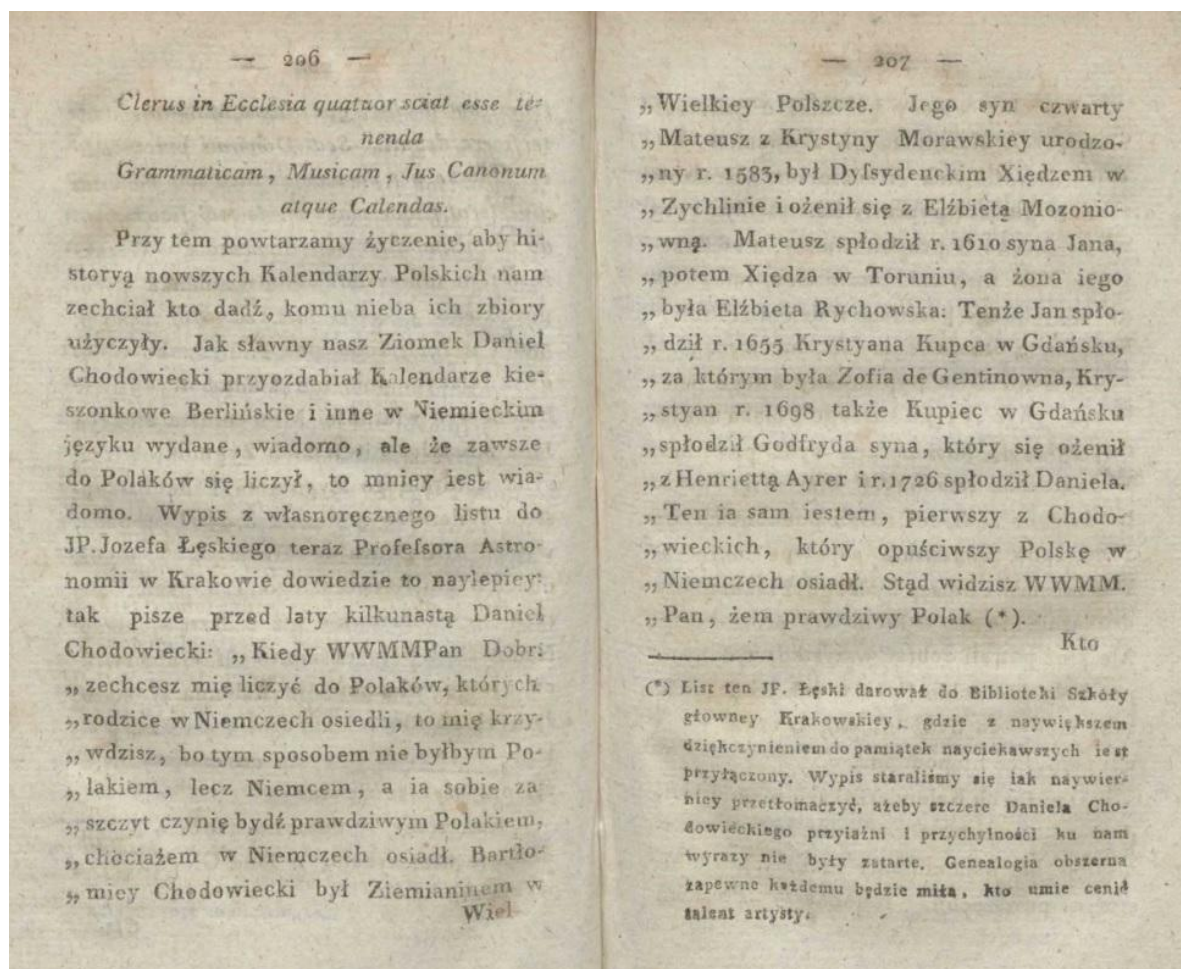
Żegnając rodzinne strony napisał na ścianie altany w gospodzie, gdzieś w okolicach Wrzeszcza: Adieu mes amis, adieu ma patrie. D. Chki. 1773 ce 10 aout (Żegnajcie przyjaciele, żegnaj ojczyzno. 10.08.1773 r.).³

Chodowiecki śledził dramatyczne losy Rzeczypospolitej i jak większość współczesnych mu Europejczyków miał świadomość, czym może zakończyć się kryzys nad Wisłą. W jednym z listów do hrabiny Solms-Laubach napisał:

³ <https://www.gdansk.pl/historia-gdanska/historie-gdanskie/francuska-sciezka-daniela-chodowieckiego,a,205107>; Francuska ścieżka Daniela Chodowieckiego „Sentymentalna podróż do rodzinnego miasta”, 29.09.2021 r.

„Po ojcu jestem Polakiem, potomkiem dzielnej nacji, która wkrótce przestanie istnieć”.

Już po ostatnim rozbiore napisał list do Józefa Łęckiego, astronoma i matematyka z Krakowa. Jego fragment jest często cytowany jako koronny argument dla zwolenników polskości Chodowieckiego (rys.33).

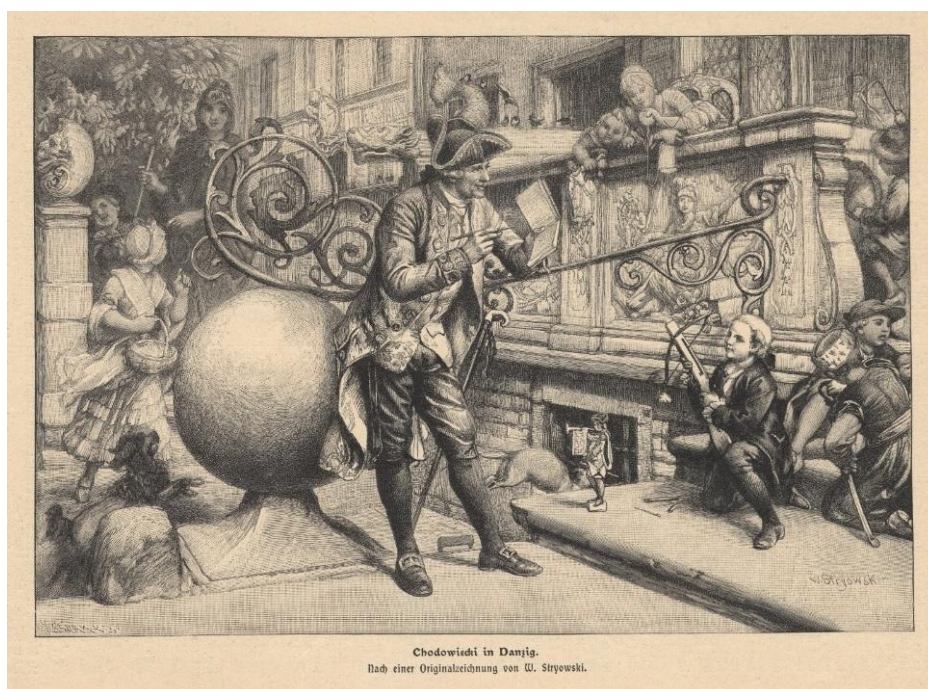
Rys.33. Ilustracja stron z książki „Historia drukarni krakowskich od zaprowadzenia druków do tego Miasta aż do czasów naszych”, Kraków 1918, pozycja 2869 I w Bibliotece Cyfrowej Uniwersytetu Wrocławskiego

Źródło:

Jerzy Samuel Bandtkie; „Historia drukarni krakowskich od zaprowadzenia druków do tego Miasta aż do czasów naszych”, Kraków 1815 r., str. 206-207; Biblioteka Cyfrowa Uniwersytetu Wrocławskiego; <https://bibliotekacyfrowa.pl/dlibra/publication/77/edition/10158>

„Jeśli Pan uważa mnie za Polaka, którego rodzice osiedlili się w Niemczech, to krzywdzi mnie Pan, bo tym sposobem nie byłbym Polakiem, lecz Niemcem, a ja sobie za zaszczyt poczytuję być prawdziwym Polakiem, chociażem w Niemczech osiadł. Bartłomiej Chodowiecki był Ziemianinem w Wielkiej Polsce. Jego syn czwarty Mateusz z Krystyny Morawskiej urodzony roku 1583, był Dysydenckim Księdzem w Zychlinie i ożenił się z Elżbietą Mozoniówną. Mateusz spłodził w roku 1610 syna Jana, potem Księdza w Toruniu, a żona jego była Elżbieta Rychowska. Tenże Jan spłodził roku 1655 Krystyana Kupca w Gdańsku, za którym była Zofia deGentinowna, Krystyan roku 1698 także Kupiec w Gdańsku spłodził Godfryda syna, który się ożenił z Henriettą Ayrrer i roku 1726 spłodził Daniela.

Ten ja sam jestem, pierwszy z Chodowieckich, który opuściwszy Polskę w Niemczech osiadł. Stąd widzisz WWMM Pan, żem prawdziwy Polak”.

Rys.34. Drzeworyt sztorcowy „Chodowiecki in Danzig” (Chodowiecki w Gdańsku), autor oryginalnego rysunku Wilhelm August Stryowski

Źródło: kolekcja własna autora

Znany historyk sztuki Paul Oskar Kristeller napisał, że wszystkie dzieła Chodowieckiego podtrzymują pamięć o najwierniejszym, najżyczliwszym i najskromniejszym portrecie jego życia, jakiego kiedykolwiek widziała epoka.

Kiedy Daniel Chodowiecki zmarł w Berlinie 7.02.1801 r., zgodnie ze swoim wyraźnym życzeniem został pochowany na francuskim cmentarzu przy Chausée-Strasse w Berlinie.

Rys.35. Współczesny nagrobek Daniela Chodowieckiego

Źródło:

https://commons.wikimedia.org/wiki/Daniel_Chodowiecki#/media/File:Tombstone_Daniel_Chodowiecki.jpg

Pragnę serdecznie podziękować Panu dr. Detlevowi Buchholzowi za umożliwienie mi użycia wizerunków artystycznych jego dziadka Maxa Buchholza, zawartych w niemieckim banknocie inflacyjnym 1 miliona Marek oraz wyrażenie aprobaty na wykorzystanie tych grafik w moich współczesnych okolicznościowych medalach upamiętniających rodowitego Gdańszczanina, artystę i rytownika Daniela Mikołaja Chodowieckiego.

Dariusz Świsulski, Mirosław Miętus

POLSKIE MEDALE METEOROLOGICZNE

Meteorologia (z gr. *meteoros* – unoszący się w powietrzu, *logos* – nauka) jest nauką będącą działem geofizyki, zajmującą się atmosferą ziemską i zachodzącymi w niej zjawiskach. Zadaniem meteorologii jest poznanie i wyjaśnienie zjawisk atmosferycznych, umożliwiające przewidywanie ich przebiegu. Meteorologia kojarzy się powszechnie z zagadnieniami związanymi z prognozą pogody. Zakres tej nauki jest jednak dużo szerszy i obejmuje m.in.: budowę i skład chemiczny oraz fizyczny atmosfery, wymianę ciepła między atmosferą i powierzchnią Ziemi, obiegiem wilgoci w atmosferze, ruchami atmosfery, elektrycznością atmosfery oraz zjawiskami akustycznymi i optycznymi w atmosferze.¹

W 1969 r. w Mennicy Państwowej w Warszawie został wybity medal z okazji jubileuszu 50-lecia Służby Hydrologicznej i Meteorologicznej w Polsce (rys.1). Na awersie na nierównej, falistej powierzchni znajduje się duża liczba 50, na jej tle napis: 1919 / PIĘĆDZIESIĄT / LAT SŁUŻBY HY / DROLOGICZNEJ / I METEOROLOGICZ / NEJ W POLSCE / 1969. Na rewersie na tle falistej powierzchni w kształcie mechanicznego wiatromierza Wilda do pomiaru prędkości i określania kierunku wiatru umieszczono symboliczne rysunki słońca, wiatru, chmur, błyskawic, deszczu i sfalowanego cieku wodnego (rzeki) lub innego zbiornika wodnego (jeziora lub morza). Autorem medalu jest Jerzy Jarnuszkiewicz. Medal w kształcie sześcioboku z wyokrąglonymi bokami i kątami ma wymiary 62 × 63 mm. Został wykonany w tombaku patynowanym.²

¹ Wołoszyn E., Meteorologia i klimatologia w zarysie, Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2009, s. 12

² Medale Mennicy Państwowej, Mennica Państwowa, Warszawa 1974, s. 76

Rys.1. Medal 50-lecia Służby Hydrologicznej i Meteorologicznej w Polsce z 1969 r. (ze zbiorów D. Świsulskiego)

Podana na medalu data związana jest z utworzeniem w Polsce Państwowego Instytutu Meteorologicznego (PIM) przy Ministerstwie Rolnictwa i Dóbr Państwowych zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28.04.1919 r. Jego zadaniem było prowadzenie spostrzeżeń i badań meteorologicznych oraz organizacja i zawiadywanie służbą pogody na potrzeby rolnictwa, lotnictwa, zwłaszcza wojskowego, i komunikacji lądowej i wodnej. W miarę potrzeby Instytut otwierał stacje meteorologiczne w różnych miejscowościach.³ Pierwsza siedziba PIM (przez cały okres II RP) mieściła się w Pałacu Staszica w Warszawie.

Obserwacje i pomiary meteorologiczne prowadzone są od bardzo dawna. W Polsce najstarsze zapiski o stanie atmosfery pochodzą z XIII wieku (traktat o zjawiskach optycznych w atmosferze spisany przez Witelona ok. 1280 r.). Na przełomie XV i XVI w. profesorowie Wszechnicy Krakowskiej umieszczali notatki

³ Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie organizacji państwowego instytutu meteorologicznego, Dz. Praw P. Pol. 1919.39.290, data aktu 28.04.1919

dotyczące pogody na kartach kalendarzy astronomicznych.⁴ W podobny sposób notował swoje obserwacje pogodowe prowadzone w latach 1577-1593 w Gdańsku Wilhelm Misocacus („*Prognosticum oder practica auffs Jahr...*”, zbiory Biblioteki Głównej Politechniki Gdańskiej). Peter Kruger, profesor matematyki w Akademickim Gimnazjum przy kościele św. Jana w Gdańsku w latach 1609-1639 prowadził systematyczne obserwacje pogody oraz próbował przewidywać układy gwiazd, jak również pogodę. Wyniki swoich badań publikował w „*Neuer und alter Schreib calendar auffs Jahr...*” (zbiory BG PG). Kruger był nauczycielem matematyki i fizyki znamienitego gdańskiego astronoma Jana Heweliusza. Podobne badania w Gdańsku w II poł. XVII w. prowadził Fryderyk Buetner, który również wydawał kalendarze zawierające prognozy pogody (zbiory BG PG). W końcu XVI w. podjęto pierwsze próby instrumentalne pomiaru temperatury i wysokości opadu w Gdańsku. Zimą 1708/1709 r. podczas pobytu w Gdańsku Dawid Fahrenheit prowadził swoje eksperymentalne pomiary. Jakość wczesnoinstrumentalnych pomiarów budziła wiele zastrzeżeń, ale po dopracowaniu urządzeń pomiarowych od 1739 r. datuje się rozpoczęcie ciągłych pomiarów meteorologicznych w Gdańsku przez Ch. Hanova. Inni współcześni mu badacze także rozpoczęli prowadzenie równoległych pomiarów, które są w Gdańsku prowadzone do dzisiaj. Systematyczne obserwacje meteorologiczne za pomocą instrumentów prowadzono w Warszawie od 1655 r. w ramach tzw. florentyńskiej sieci meteorologicznej. W późniejszych latach podejmowano liczne próby notowania obserwacji pogodowych, m.in. w Krakowie, Toruniu, Warszawie, Żaganiu i we Wrocławiu (w ramach tzw. sieci palatynackiej). Regularne pomiary meteorologiczne, prowadzone do dzisiaj, rozpoczęto na ziemiach polskich (poza Gdańskiem) w Warszawie w 1776 r., w Wilnie w 1777 r., w Krakowie w 1792 r.⁵

⁴ Skrzyńska M., Historia pomiarów temperatury powietrza w Europie do końca XVIII w., *Przegląd Geofizyczny*, tom LXV, nr 1-2 (2020), s. 3-22

⁵ Wołoszyn E., *Meteorologia i klimatologia w zarysie*, op.cit., s. 15

W 1980 r. Mennica Państwowa wybiła medal z okazji 200-lecia pomiarów meteorologicznych w Polsce. Na awersie znajduje się widok na Zamek Królewski w Warszawie spowity wypiętrzającymi się chmurami Cumulus. Na tle Zamku umieszczono fronton mechanicznego barometru (aneroidu) z napisami w języku francuskim. W otoku widnieje napis: 200 LAT POMIARÓW METEOROLOGICZNYCH W POLSCE 1776 1976. Na rewersie na tle mapy Europy z izobarami obrazującymi rozkład ciśnienia atmosferycznego przedstawiono przyrząd do pomiaru siły i określania kierunku wiatru (znany od końca XIX w. wiatromierz Wilda). Medal wykonał Marek Bunsch. Medal o średnicy 70 mm wykonano w tombaku patynowanym w nakładzie 2000 egzemplarzy⁶ (rys.2). Znana jest też wersja w tombaku srebrzonym i oksydowanym (rys.3). Wykorzystanie w projekcie jako symbolu meteorologicznego przyrządu pomiarowego aneroidu było błędem merytorycznym, gdyż w okresie prowadzenia obserwacji meteorologicznych w obrębie zamku przyrząd ten nie był jeszcze znany. Powstał on dopiero ok. 1848 r.

Rys.2. Medal „200 lat pomiarów meteorologicznych w Polsce” z 1980 r., tombak patynowany (ze zbiorów D. Świsulskiego)

⁶ Kamiński M., Medale Mennicy Państwowej 1979-1983, Arkady, Warszawa 1985, str. 46

Rys.3. Medal „200 lat pomiarów meteorologicznych w Polsce” z 1980 r., tombak srebrzony i oksydowany (ze zbiorów D. Świsulskiego)

W 1989 r. został wybity w Mennicy Państwowej medal z okazji 70-lecia Służby Hydrologicznej i Meteorologicznej w Polsce (rys.4). Na awersie, na tle liczby 70 na nierównej, falistej powierzchni znajduje się napis: 1919 / SIEDEMDZIESIĄT / LAT SŁUŻBY HYDRO / LOGICZNEJ I METEO / ROLOGICZNEJ W POLSCE / 1989. Na rewersie przedstawiono popiersie Gabriela Narutowicza trzy czwarte w lewo, po bokach daty: 1865 1922. W otoku napis: PROFESOR GABRIEL NARUTOWICZ / TWÓRCA POLSKIEJ SŁUŻBY HYDROLOGICZNEJ. Medal zaprojektował Marek Buard.⁷ Medal w kształcie sześcioboku z wyokrąglonymi bokami i kątami ma wymiary 65 × 67 mm. Medal wybity w tombaku patynowanym w nakładzie 1500 sztuk.⁸

⁷ Medale Mennicy Państwowej 1989-1990, Heliodor, Warszawa 1991, s. 97

⁸ Świsulski D., Gabriel Narutowicz i jego upamiętnienie, Pismo PG, nr 4/2024, s. 46-52

Rys.4. Medal „70 lat Służby Hydrologicznej i Meteorologicznej w Polsce” z 1989 r. (ze zbiorów D. Świsulskiego)

Gabriel Narutowicz urodził się w 1865 r. w Telszach na Żmudzi. Od 1884 r. studiował na Wydziale Fizyko-Matematycznym na uniwersytecie w Petersburgu. Ze względu na gruźlicę płuc, w 1886 r. wyjechał na leczenie do Szwajcarii. Następnie kontynuował studia na Wydziale Inżynierii Eidgenössische Technische Hochschule w Zurychu. Po ukończeniu studiów w 1891 r. rozpoczął pracę w biurze budowy linii kolejowej St. Gallen-Zug. W latach 1892–1895 pracował w St. Gallen przy budowie wodociągów i kanalizacji. Po otrzymaniu obywatelstwa szwajcarskiego w 1895 r. został kierownikiem sekcji regulacji Renu. Współpraca z biurem inżyniera K. L. H. Kürsteina w St. Gallen zaowocowała wysoko ocenianymi projektami hydrotechnicznymi, a Narutowicz z czasem został kierownikiem firmy, później jej współwłaścicielem. Uczestniczył w projektowaniu elektrowni wodnej Kubel na rzece Urnäsch w pobliżu St. Gallen, kierował budową elektrowni wodnej Andelsbuch na rzece Bregenzer Aach, miał udział w budowie elektrowni wodnej na rzece Doubs i elektrowni wodnej Monthey na rzece Viéze. Równolegle z pracą inżynierską, w latach 1907–1919 Gabriel Narutowicz był profesorem

w Eidgenössische Technische Hochschule w Zurychu, kierując Katedrą Budownictwa Wodnego i prowadząc wykłady. W latach 1913–1920 zajmował stanowisko dziekana Wydziału Inżynierii Budowlanej. Od 1908 r. prowadził też w Zurychu biuro hydrotechniczne, które projektowało i nadzorowało budowę kilkunastu elektrowni wodnych. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, Gabriel Narutowicz przyjechał na stałe do kraju w 1920 r., obejmując tękę ministra robót publicznych. Na tym stanowisku podejmował szereg działań związanych z odbudową kraju, budową obiektów hydrotechnicznych i elektryfikacją. W czerwcu 1922 r. Narutowicz objął tękę ministra spraw zagranicznych, a 9.12.1922 r. na posiedzeniu Zgromadzenia Narodowego został wybrany pierwszym w historii Rzeczypospolitej Polskiej prezydentem. 16.12.1922 r. Gabriel Narutowicz został zamordowany w gmachu warszawskiej Zachęty przez fanatyka politycznego.⁹

W 1993 r. został wyemitowany kolejny medal Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (rys.5). Na awersie znajduje się rysunek przedstawiający chmurę, kroplę wody między liniami obrazującymi procesy związane z wymianą masy (obiegami wody w ziemskim systemie klimatycznym), zbiornik wodny i tamę. W otoku napis: INSTYTUT METEOROLOGII I GOSPODARKI WODNEJ. Na rewersie umieszczone jest popiersie Narutowicza trzy czwarte w lewo, przy krawędzi napis: PROFESOR GABRIEL NARUTOWICZ / 1865-1922. Medal zaprojektował i wykonał Marek Busch. Medal wybito w Mennicy Państwowej w Warszawie w nakładzie 200 sztuk w tombaku patynowanym. Średnica wynosi 70 mm.¹⁰

⁹ Świsulski D., Polska elektryka w medalierstwie i filatelistyce, Stowarzyszenie Elektryków Polskich, Centralny Ośrodek Szkolenia i Wydawnictw, Warszawa 2018

¹⁰ Świsulski D., Gabriel Narutowicz i jego upamiętnienie, op. cit.

Rys.5. Medal Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej z 1993 r. (ze zbiorów D. Świsulskiego)

Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej jest kontynuatorem powołanego w 1919 r. Państwowego Instytutu Meteorologicznego. Został utworzony w 1972 r. z połączenia Instytutu Hydrologiczno-Meteorologicznego z Instytutem Gospodarki Wodnej. Głównym zadaniem Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego jest zapewnienie meteorologicznej osłony Polski. W tym celu wykonywane są regularne pomiary i obserwacje meteorologiczne i hydrologiczne, analizy sytuacji bieżącej, przygotowywane prognozy meteorologiczne oraz przekazywane ostrzeżenia przed niebezpiecznymi zjawiskami w atmosferze oraz hydrosferze. IMGW reprezentuje Polskę w World Meteorological Organization – WMO (Światowa Organizacja Meteorologiczna) i Eumetsat (Europejska Organizacja Eksploatacji Satelitów Meteorologicznych).¹¹

¹¹ Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy, <https://imgw.pl/>, data dostępu 29.05.2026 r.

W 1999 r. Mennica Polska wykonała medal z okazji 80-lecia Służby Hydrologicznej i Meteorologicznej w Polsce (rys.6). Na awersie, na nierównej, falistej powierzchni na tle liczby 80 znajduje się napis: 1919 / OSIEMDZIESIAT / LAT SŁUŻBY HYDRO / LOGICZNEJ I METEO / ROLOGICZNEJ W POLSCE / 1999. Na rewersie na tle zarysu Polski z izobarami obrazującymi rozkład ciśnienia atmosferycznego przedstawiono przyrząd do pomiaru siły i określania kierunku wiatru (tzw. czaszę wiatromierza elektrycznego) oraz łatę wodowskazową do pomiaru poziomu wody. Umieszczone w górnym prawym oraz dolnym lewym narożniku medalu strzałki mają symbolizować napływ masy powietrza wynikający z rozkładu pola ciśnienia (te pseudowektory są bez związku z rozkładem pola a stanowią jedynie artystyczną wizję). Medal zaprojektował Marek Bunsch. Medal w kształcie sześcioboku z wyokrąglonymi bokami i kątami ma wymiary 67 × 67 mm. Medal został wybity w tombaku patynowanym w nakładzie 450 sztuk.¹²

Rys.6. Medal „80 lat Służby Hydrologicznej i Meteorologicznej w Polsce” z 1999 r. (ze zbiorów M. Miętusa)

¹² Mennica Polska, Katalogi rocznikowe, 1999, s. 4

W 2000 r. Mennica Polska wykonała medal z okazji 50-lecia World Meteorological Organization (Światowej Organizacji Meteorologicznej). Na awersie przedstawiono emblemat Organizacji, zawierający na tle linii południków i równoleżników zarys kontynentów, po bokach gałązki laurowe, powyżej róża wiatrów. Nad nim daty 1950/2000, poniżej liczba 50. U góry przy krawędzi napis: World Meteorological Organization, u dołu Fifty Years of Service. Na rewersie na tle orła w koronie wyłaniającego się z nad deszczowych chmur, z których w kierunku podłoża (zbiornika wodnego) spływają strugi deszczu znajduje logo IMGW. U dołu przy krawędzi napis: INSTYTUT METEOROLOGII I GOSPODARKI WODNEJ (rys.7). Autorami medalu są Roussana i Andrzej Nowakowscy. Medal o średnicy 70 mm został wybity w tombaku patynowanym¹³.

Rys.7. Medal 50-lecia Światowej Organizacji Meteorologicznej z 2000 r. (ze zbiorów D. Świsulskiego)

Międzynarodowa Organizacja Meteorologiczna (International Meteorological Organization – IMO) ma swój początek na Międzynarodowym Kongresie Meteorologicznym w Wiedniu w 1873 r., na którym zlecono Stałemu Komitetowi Meteorologicznemu opracowanie statutu międzynarodowej

¹³ Mennica Polska, Katalogi rocznikowe, 2000, s. 39

organizacji meteorologicznej, której zadaniem będzie ułatwienie wymiany informacji pogodowych między państwami. International Meteorological Organization powstała na Międzynarodowym Kongresie Meteorologicznym w Rzymie w 1879 r. Działała do końca lat 40. XX w., kiedy to IMO formalnie przekształciła się w Światową Organizację Meteorologiczną (WMO – World Meteorological Organization).¹⁴ Polska jest członkiem konwencji o WMO od 14.06.1950 r. Zadaniem Światowej Organizacji Meteorologicznej jest m.in. koordynacja działania służb meteorologicznych w różnych krajach, ujednolicanie metod badań meteorologicznych i rozpowszechnianie prognoz pogody.

Kolejny medal Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej pochodzi z 2001 r. Na awersie medalu przedstawiony jest orzeł z godła Polski nad falami (niestety szpony godła są zanurzone w wodzie), poniżej mapa Polski, nad nią wyłaniające się z deszczowych chmur słońce. Na mapie zaznaczone rzeki i miasta, siedziby tzw. ówczesnych oddziałów IMGW (tj. biur regionalnych) oraz napis: WARSZAWA. U dołu logo IMGW. Przy krawędzi napis: INSTITUTE OF METEOROLOGY AND WATER MANAGEMENT / INSTYTUT METEOROLOGII I GOSPODARKI WODNEJ. Na rewersie znajduje się popiersie Narutowicza trzy czwarte w lewo na tle orłów. Orły pochodzą z wzoru tkaniny z sali tronowej Zamku Królewskiego w Warszawie.¹⁵ Poniżej napis: PROFESOR / GABRIEL / NARUTOWICZ / 1865-1922. Przy dolnej krawędzi napis: TWÓRCA POLSKIEJ SŁUŻBY HYDROLOGICZNEJ.¹⁶ Autorami medalu są Roussana i Andrzej Nowakowscy. Medal wybito w Mennicy Polskiej w tombaku patynowanym w nakładzie 505 sztuk, średnica wynosi 70 mm.¹⁷ (rys.8). Wykonane zostały również medale w tombaku srebrzonym i oksydowanym (rys.9).

¹⁴ World Meteorological Organization, <https://wmo.int/>, data dostępu 29.05.2026 r.

¹⁵ Symbole Narodowe Rzeczypospolitej Polskiej w zbiorach Muzeum Regionalnego w Jaśle i kolekcji Numizmatyków PTN Oddział w Jaśle, Jasto, wrzesień 2023

¹⁶ Świsulski D., Gabriel Narutowicz i jego upamiętnienie, op. cit.

¹⁷ Mennica Polska, Katalogi rocznikowe, 2001, s. 40

Rys.8. Medal Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej z 2001 r., tombak patynowany (ze zbiorów D. Świsulskiego)

Rys.9. Medal Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej z 2001 r., tombak srebrzony i oksydowany (ze zbiorów D. Świsulskiego)

W 2004 r. Mennica Polska wykonała medal z okazji 85-lecia Służby Hydrologicznej i Meteorologicznej w Polsce. Na awersie, na nierównej, falistej powierzchni na tle liczby 85 znajduje się napis: 1919 / OSIEMDZIESIĄT / PIĘĆ LAT SŁUŻBY / HYDROLOGICZ / NEJ I METEORO / LOGICZNEJ W / POLSCE / 2004. Na rewersie na tle chmur z padającym deszczem i błyskawicami przedstawiono mapę Polski z zaznaczonymi głównymi rzekami i miejscami, w których zlokalizowane zostały pierwsze w Polsce radary meteorologiczne. W górnej części mapy łata do pomiaru poziomu wody. Obok mapy wieża radaru meteorologicznego z kulistą anteną radarową. Rewers symbolicznie obrazuje postęp

technologiczny jaki nastąpił w polskiej służbie hydrologiczno-meteorologicznej po powodzi 1997 r. w wyniku realizacji programu modernizacji. U góry satelita meteorologiczny, u dołu napis: INSTYTUT / METEOROLOGII / I GOSPODARKI / WODNEJ. Medal zaprojektował Marek Bunsch. Medal w kształcie sześcioboku z wyokrąglonymi bokami i kątami ma wymiary 67 × 67 mm. Medal został wybity w tombaku patynowanym w nakładzie 450 sztuk.¹⁸ (rys.10). Znana jest też wersja w tombaku srebrzonym i oksydowanym (rys.11).

Rys.10. Medal „85 lat Służby Hydrologicznej i Meteorologicznej w Polsce” z 2004 r., tombak patynowany (ze zbiorów M. Miętusa)

Rys.11. Medal „85 lat Służby Hydrologicznej i Meteorologicznej w Polsce” z 2004 r., tombak srebrzony i oksydowany (ze zbiorów D. Świsulskiego)

¹⁸ Mennica Polska, Katalogi rocznikowe, 1999, s. 4

Z 2005 r. pochodzi medal Państwowej Służby Hydrologiczno-Meteorologicznej w Polsce. Na awersie na tle zarysu mapy Polski znajduje się przyrząd do pomiaru siły wiatru, fragment łaty do pomiaru poziomu wody oraz nowoczesny przyrząd do pomiaru widzialności poziomej. Tzw. kierunkowskaz z turbiną wiatrową jest symbolicznie połączony z ramionami przyrządu do pomiaru widzialności poziomej, co jest wizją artystyczną i nie ma nic wspólnego z rzeczywistością. Urządzenie to najprawdopodobniej ma symbolizować autonomiczność nowych stanowisk pomiarowych, których zasilanie w energię elektryczną pochodziło z wykorzystania energii wiatru oraz energii słonecznej. U dołu z lewej strony: 2000 - / - 2005. Przy krawędzi półkolisty napis: PAŃSTWOWA SŁUŻBA HYDROLOGICZNO-METEOROLOGICZNA. Na rewersie na tle chmur i błyskawic umieszczono mapę Polski z zaznaczonymi głównymi rzekami, na niej logo IMGW. U góry przy krawędzi napis: INSTYTUT METEOROLOGII I GOSPODARKI WODNEJ. U dołu napis: WARSZAWA (rys.12). Autorami medalu są Roussana i Andrzej Nowakowscy. Medal wybito w Mennicy Polskiej w tombaku patynowanym w nakładzie 200 sztuk, średnica wynosi 70 mm.¹⁹

Rys.12. Medal Państwowej Służby Hydrologiczno-Meteorologicznej z 2005 r. (ze zbiorów M. Miętusa)

¹⁹ Mennica Polska, Katalogi rocznikowe, 2005, s. 16

Zadaniem Państwowej Służby Hydrologiczno-Meteorologicznej jest osłona hydrologiczna i meteorologiczna społeczeństwa, środowiska, dziedzictwa kulturowego, gospodarki i rozpoznawanie zagrożeń niebezpiecznymi zjawiskami zachodzącymi w atmosferze lub hydrosferze, a także rozpoznanie i kształtowanie oraz ochrona zasobów wodnych kraju.²⁰

W 2007 r. został wydany medal z okazji 60-lecia Oddziału Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu (rys.13). Na awersie, na tle mapy Polski pokrytej stylizowanymi strugami powietrza symbolizującymi jego ruch związany z ośrodkiem barycznym z zaznaczonym miastem WROCŁAW i pomiarowo-obszernymi stacjami hydrologiczno-meteorologicznymi nadzorowanymi przez ten Oddział umieszczono stylizowaną na ruchy powietrza liczbę 60 i napis: LAT / ODDZIAŁU / IMGW / WE WROCŁAWIU / 1946/7 - 2007. Na rewersie, na tle nieba z zarysowanymi chmurami Cumulus, przebijającym się Słońcem przedstawiono orła w locie. Poniżej logo IMGW. W otoku napis: INSTITUTE OF METEOROLOGY AND WATER MANAGEMENT / INSTYTUT METEOROLOGII I GOSPODARKI WODNEJ. Autorami medalu są Roussana i Andrzej Nowakowscy. Medal wybito w Mennicy Polskiej w tombaku patynowanym, średnica wynosi 70 mm.

Rys.13. Medal „60 lat Oddziału IMGW we Wrocławiu” z 2007 r. (ze zbiorów D. Świsulskiego)

²⁰ Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, Dz.U.2025.960

Również w 2007 r. Mennica Polska wybiła medal z okazji XV Światowego Kongresu Meteorologicznego, odbywającego się co 4 lata zgromadzenia ogólnego przedstawicieli państw będących członkami WMO. Autorem projektu jest Andrzej Nowakowski. Medal srebrzony wykonano w nakładzie 250 egzemplarzy. Średnica wynosi 70 mm.²¹

Kolejny z opisywanych medali pochodzi z 2009 r. i został wykonany w Mennicy Polskiej z okazji 90-lecia Państwowej Służby Hydrologiczno-Meteorologicznej (rys.14). Na awersie znajduje się fragment orła w koronie z godła Polski. U dołu logo Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej. Powyżej stylizowany napis: 90 LAT. W otoku: PAŃSTWOWA SŁUŻBA HYDROLOGICZNO-METEOROLOGICZNA / POLISH NATIONAL HYDROLOGICAL AND METEOROLOGICAL SERVICE. Na rewersie przedstawione są symboliczne postacie o charakterze mitologicznym: skrzydlata postać (z podpisem BOREUS), w mitologii greckiej bóg i uosobienie wiatru północnego, kobieca postać siedząca na chmurze (z podpisem IRYS), w mitologii greckiej bogini i uosobienie tęczy, podtrzymuje tęczę w trzech kolorach: czerwonym, żółtym i niebieskim, rydwan ciągnięty przez trzy konie (z podpisem HELIOS), w mitologii greckiej bóg i uosobienie Słońca. Autorami medalu są Roussana i Andrzej Nowakowscy. Medal o średnicy 70 mm został wybity w srebrze w liczbie 20 egzemplarzy i jako srebrzony i oksydowany w liczbie 530 egzemplarzy.²²

²¹ Paszkowycz O., Medale Mennicy Państwowej 1946-2010, Łódź 2011, s. 389

²² Paszkowycz O., Medale Mennicy Państwowej 1946-2010, op.cit., s. 395

Rys.14. Medal „90 lat Państwowej Służby Hydrologiczno-Meteorologicznej” z 2009 r. (ze zbiorów D. Świsulskiego)

W 2011 r. został wydany medal z okazji 90-lecia Oddziału Morskiego Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (rys.15). Na awersie na tle chmur znajduje się budynek Instytutu przy ul. Waszyngtona w Gdyni. U dołu po prawej stronie logo IMGW, nad nim: 1921 / 2011. U dołu napis: GDYNIA, przy krawędzi napis: 90 LAT ODDZIAŁU MORSKIEGO / INSTYTUTU METEOROLOGII I GOSPODARKI WODNEJ. Na rewersie umieszczono statek z napisem na burcie: GDY 100 / BALTICA na falach, na tle chmur i tęczy. Z lewej strony mewy, z prawej u dołu łata wodowskazowa do pomiaru poziomu morza. Autorami medalu są Roussana i Andrzej Nowakowscy. Medal wybito w Mennicy Polskiej w tombaku srebrzonym i oksydowanym w nakładzie 340 sztuk, średnica wynosi 70 mm.²³

²³ Filipek B., Otremba Z., Medale Gdyni 1926-2016, Akademia Morska w Gdyni, s. 57

Rys.15. Medal „90 lat Oddziału Morskiego IMiGW w Gdyni” z 2011 r. (Filipek B., Otremba Z., Medale Gdyni 1926-2016)

Oddział Morski IMGW był najstarszym oddziałem terenowym Instytutu, powołanym decyzją Rady Ministrów z dnia 14.12.1921 r. jako Wydział Morski Państwowego Instytutu Badawczego. Wydział rozpoczął swoją działalność od 1922 r. Początkowo siedziba Wydziału znajdowała się w dwupiętrowym budynku w Gdańsku Nowym Porcie, jednak w 1927 r. została przeniesiona do Gdyni w związku z decyzjami dotyczącymi budowy portu. Na początku mieściła się przy ul. Abrahama 5 w Gdyni.²⁴ Kilka lat wcześniej, bo w 1923 r., rozpoczęła w Gdyni funkcjonowanie stacja meteorologiczna, która początkowo mieściła się przy budynku kierownictwa budowy portu. Warto tutaj dodać, że jeszcze w czasach pruskich w Gdyni prowadzono pomiary opadów atmosferycznych. Jednocześnie w 1927 r. przy ul. Nadbrzeżnej (późniejszej Waszyngtona) wybudowano nowy gmach wg projektu Tadeusza Doberskiego. Charakterystyczna wieża kratowa posadowiona na jego dachu, tzw. wieża pomiarowa projektu Wacława Tomaszewskiego pochodzi z 1929 r.²⁵

²⁴ Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej - Oddział Morski w Gdyni, https://fotopolska.eu/Gdynia/b62471,Instytut_Meteorologii_i_Gospodarki_Wodnej_-_Oddzial_Morski_w_Gdyni.html, data dostępu 29.05.2026 r.

²⁵ Budynek Instytutu Meteorologii, <https://www.gdynia.pl/odetchnijwgdyni/modernizm-3,8595/budynek-instytutu-meteorologii,531319>, data dostępu 29.05.2026 r.

To konstrukcja oryginalna, wykonana w stoczni gdańskiej. Poza funkcją pomiarową pełniła ona także rolę ostrzegalni, tj. miejsca, gdzie wywieszano specjalne znaki ostrzegawcze o zagrożeniach pogodowych. Taki system ostrzegalni został wybudowany wzdłuż bardzo skromnego polskiego wybrzeża, począwszy od Gdyni a kończąc na Helu. Wydział Morski przeniesiono do nowego gmachu Obserwatorium Morskiego w czerwcu 1931 r. (przedstawiony na awersie medalu) przy dzisiejszej ulicy Waszyngtona 42. Budynek ten od chwili wybudowania związany jest ze służbą meteorologiczną. W czasie okupacji niemieckiej Gdyni mieściła się w nim szkoła specjalistów morskim i pracowała stacja meteorologiczna niemieckiej służby pogody.

W 2023 r. został wyemitowany medal z okazji 30-lecia oddania do eksploatacji statku badawczego r/v Baltica. Współwłaścicielami statku są Morski Instytut Rybacki Państwowy Instytut Badawczy (MIR-PIB) oraz Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej Państwowy Instytut Badawczy. Zadaniem statku jest badanie możliwości połowów oraz uwarunkowań ekologicznych mających wpływ na stan zasobów oraz badania dotyczące oceanografii, atmosfery nadmorskiej, substancji radioaktywnych i zanieczyszczeń.²⁶

Obie strony medalu przypominają obu właścicieli statku: MIR i IMGW (rys.16). Na pierwszej stronie przedstawiono statek od prawej burty na wodzie, nad nim mewa w locie. Poniżej emblemat Morskiego Instytutu Rybackiego. W otoku napis: 30 LAT R/V BALTICA 1993-2023 / MIR – PIB oraz dwie rybki. Na drugiej stronie umieszczono statek od prawej burty pod kątem od dziobu. Poniżej emblemat Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, w otoku napis: 30 LAT R/V BALTICA 1993-2023 / IMGW – PIB oraz czasie dwóch wiatromierzy.

²⁶ Statek badawczy r/v Baltica, <https://mir.gdynia.pl/rv-baltica/>, data dostępu 29.05.2026 r.

Rys.16. Medal „30 lat r/v Baltica” z 2023 r. (ze zbiorów M. Miętusa)

Piotr L. Czarnecki – Solec Kujawski

In memoriam Aleksander M. Kuźmin (1939-2025)

ATRYBUCJA SZÓSTAKÓW I DZIERŻAWCÓW MENNIC KORONNYCH W OKRESIE PODSKARBIOSTWA JANA KAZIMIERZA KRASIŃSKIEGO (1658 -1668)

Wieloletnie badania szóstaków Jana II Kazimierza Wazy trwające, z małymi przerwami, od końca lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku, uświadomiły mi brak wspólnego mianownika – swoistego „klucza” pozwalającego ująć całą populację tych monet w jednolite ramy klasyfikacyjne.

Jakie zastosować kryteria pozwalające na wyróżnienie poszczególnych ich rodzajów i odmian? Najbardziej wygodnym i miarodajnym wydawało się przyjęcie tradycyjnego w numizmatyce kryterium brzmienia legend otokowych. W toku rozważań okazało się jednak, że takie samo brzmienie legend miewają szóstaki nie tylko różniące się znacznie stylistyką, ale wybite w różnych miastach, w różnych latach i sygnowane przez różnych przedsiębiorców menniczych.

Dokonując przeglądu dostępnych źródeł, odkrywając i prostując zawarte w nich nieścisłości i przekłamania, podjąłem próbę analizy typologicznej oraz klasyfikacji wariantów tych monet. Prace te znaleźć można w Gdańskich Zeszytach Numizmatycznych z lat 2009-2011*. O użyteczności i skuteczności przyjętych tam metod, wykorzystanych narzędzi badawczych oraz prób atrybucji szóstaków kazimierzowskich z lat 1662-1667 może świadczyć pojawienie się wielu nowych publikacji dotyczących tej materii. Wprawdzie zaskoczył mnie fakt, jak mocno zmienił się język

polski, to należy z szacunkiem pochylić się nad ogromem benedyktyńskiej pracy i odwagą autorów.

Ponieważ w labiryncie różnych informacji i hipotez zawartych w tych opracowaniach niełatwo odnaleźć się nawet doświadczonym kolekcjonerom, nie wszyscy także w celu uporządkowania swoich zbiorów potrzebują szczegółowych danych na ich temat - stworzyłem narzędzie ułatwiające atrybucję tych monet w formie tablicy. Mam nadzieję, że umożliwi ona właściwą identyfikację szóstaków nawet w przypadku częściowego braku ich czytelności.

* fragment notki „Od redakcji” autorstwa Aleksandra M. Kuźmina z Gdańskich Zeszytów Numizmatycznych nr 81/2009:

„(...) przedstawiamy Czytelnikom pionierskie opracowanie dotyczące gruntownej analizy odmian szóstaków Jana Kazimierza z lat 1659-1660. Dotychczas w literaturze numizmatycznej nie było tak szczegółowego potraktowania tego nominału. Kilkanaście notatek dotyczących odmian szóstaków rozrzuconych po różnych regionalnych pismkach numizmatycznych, parę notatek w Biuletynie Numizmatycznym, dość pobieżnie potraktowane odmiany w katalogach – to wszystko co funkcjonuje w literaturze. (...).”

Memoriam honora

TABLICA ATRYBUCYJNA SZÓSTAKÓW I DZIERŻAWCÓW MENNIC KORONNYCH W OKRESIE PODSKARBIOSTWA JANA KAZIMIERZA KRASIŃSKIEGO (1658-1668)

Mennica				ROK	Tytus Lwiusz Boratiński TLB	Andrzej Tymf AT	Tomasz Tymf TT	Mikołaj Gilli NG	Jan Baptysta Amoretti GBA	Andrzej Tymf / Krzysztof Pfalter AcpT
Lwów	Poznań	Bydgoszcz	Kraków							
X	X	X	TLB	1658	Kraków	X	X	X	X	X
X	X	X	TLB	1659	Kraków	X	X	X	X	X
GBA	NG	TT	TLB	1660	Kraków	X	Bydgoszcz	Poznań	Lwów	X
GBA	NG	TT	TLB	1661	Kraków	X	Bydgoszcz	Poznań	Lwów	X
GBA/ AT/ AcpT	NG	TT/AT	TLB/ AT	1662	Kraków	Kraków Bydgoszcz Lwów	Bydgoszcz	Poznań	Lwów	Lwów
AcpT	X	AT	AT	1663	X	Kraków Bydgoszcz	X	X	X	Lwów
X	X	AT	AT	1664	X	Kraków Bydgoszcz	X	X	X	X
X	X	AT	AT	1665	X	Kraków Bydgoszcz	X	X	X	X
X	X	AT	AT	1666	X	Kraków Bydgoszcz	X	X	X	X
X	X	AT/TLB	AT/ TLB	1667	Kraków Bydgoszcz	Kraków Bydgoszcz	X	X	X	X
X	X	X	TLB	1668	Kraków	X	X	X	X	X

Opracowanie: Piotr L. Czarnecki

Piotr L. Czarnecki – Solec Kujawski

APOLLONIA I DYRRHACHIUM – DRACHMY TYPU C/C – UZUPEŁNIENIE LISTY H. CEKI I F. SCHINKELA (2012)

W temacie drachm iliryskich z okresu protektoratu rzymskiego (III-I w. p.n.e.) z przedstawieniem krowy karmiącej cielę (c/c) na awersie, zwanych także wiktoriałami, panuje delikatnie mówiąc spory nieporządek. Poczynając od sporów uczonych dotyczących translacji i znaczenia imion widniejących po obu stronach monet, poprzez niedoskonałość list i zestawień znanych sekwencji imion, aż po brak rzetelnej interpretacji symboliki, sytuacja ta uderza w kolekcjonerów tej niezmiernie ciekawej sfery numizmatyki antycznej. Celem częściowego bodaj usystematyzowania wiedzy (i zbiorów) proponuję następujący sposób uzupełnienia list Ceki/Schinkela, opierającej się na dominującym znaczeniu imienia z awersu monet:

APOLLONIA

Nr	kod id	Awers - c/c	Rewers – ΑΠΟΛ...	istotne cechy grafiki	referencje
137	AA3.1	APXHN	ΑΓΗΣΤΡΑΤΟΥ	Krowa w prawo, Boki proste, płatki, brak obwódek, egzerga – brak identyfikacji;	Strona wildwinds F. Schinkel (2012) – uzupełnienie listy H. Ceki
138	AT83.1	APXHN	ΤΕΛΕΣΑΡΧΟΥ	Boki proste, alfa v-kształtna; Krowa w prawo, brak obu	Strona wildwinds Heidelberger 64,566;

				obwódok;	Maier nn;
139	AE31.1	ΦΙΛΙΣΤΙΩΝ	ΕΠΙΚΡΑΤΕΟΣ	Boki proste; S-egzerga pustopolowa;	A. Meta I/12-15 Lissos 4 szt.;
140	AN70.1	ΔΑ	ΝΟΥΜΗΝΙΟΥ	Poziomy układ promieni, boki proste; Krowa w prawo, brak obwódki i linii gruntu;	G. Petranyi A1R1b; A. Meta A66/N7; Münzzentrum Rheinland 189 134
141	AA1.1	ΑΓΙΑΣ	ΑΒΡΩΝΟΣ	Brak danych	Petranyi klasa A2R2 (145-96 p.n.e.); Picard Gjongecaj nn, Maier 9 w Munzkabinett Tybinga;
142	AG23.1	ΠΟΛ	ΓΟΡΓΟΥ	Brak danych	Petranyi A1R1b (161-145); A. Meta A22/Γ1;
143	AI43.1	ΚΙΡΗΝ	ΙΠΠΗΝΟΣ	Brak danych	Petranyi A3R3; Maier nn;
144	AΘ38.2	ΕΥΝΟΥΣ	ΘΕΟΦΙΛΟΥ	Brak danych	Petranyi A3R3; Maier nn;
145	AA9.1	ΕΥΝΟΥΣ	ΑΝΔΡΙΣΚΟΥ	Krowa w prawo; Boki wgięte poj. linia podziału; Odcięcie (egzerga) – brak id.	acsearch.info NOMOS A.G. OBOLOS WEB AUCTION 31 lot 125, 2024;
146	AΔ27.2	ΦΙΛΩΝ	ΔΑΜΟΦΩΝΤΟΣ	Boki lekko wgięte; av: Krowa w prawo;	Rzeszowski Dom Aukcyjny aukcja internetowa 5/21 lot 4327;
147	AΨ94.1	ΝΙΚΗΝ	ΨΥΛΛΙΩΝΟΣ	Brak danych	Pic/Gjon 2007, f 87-88; A. Meta Lissos I/11;
148	AΔ26.1	ΑΡΙΣΤΩΝ	ΔΑΜΗΝΟΣ	Krowa w prawo; Kiść winogron w odcięciu; Boki proste; alfa v-kształtna;	Maier 35 Glasgow; Brukenenthal T 1285/934; HCC Glasgow MacDonald 7;
149	AN64.1	ΣΩ	ΝΑΥΣΙΛΟΧΟΥ	Brak danych	Pic/Gjon Jubica 4718; Maier bn – 74' Paryż, Tybinga;
150	AM61.2	ΑΡΙΣΤΩΝ	ΜΝΑΣΙΑ	Prawdopodobnie hybryda – imitacja (G. Petranyi)	Pic/Gjon Szkodra 62 (nieznana z innych źródeł);
151	AA55.2	ΦΙΛΩΤΑΣ	ΛΥΣΑΝΩΡΟΣ	Brak danych	Pic/Gjon Bakerr 5435; Maier nn;
152	AΣ81.1	ΣΩΣΟΣ	ΣΩΣΤΡΑΤΟΥ	Brak danych	Pic/Gjon Bakerr 5431;
153	AE30.3	ΜΑΑΡΚΟΣ	ΕΠΙΚΑΔΟΥ	Brak danych	Maier 40, Tentamen catalogi ... Tybinga 1791;
154	AA54.3	ΤΙΜΗΝ	ΛΥΣΑΝΙΑ	Brak danych	Maier 61 Tybinga 1791;

155	ΑΛ56.2	ΑΦΡΟΔΙΣΙΟ Σ	ΛΥΣΗΝΟΣ	Brak danych	Maier 64 Tybinga 1791;
156	ΑΛ56.4	ΜΟΣΧΙΛΟΣ	ΛΥΣΗΝΟΣ	Brak danych	Maier 66 Tybinga 1791;
157	ΑΠ74.2	ΣΙΜΙΑΣ	ΠΑΡΜΗΝΟΣ	Monogram ΛΕ (Maier);	Maier 83 Tybinga 1791;
158	ΑΑ4.1	(ΤΕΙΣ)ΛΑΙΑ Α	ΑΓΩΝΙΠΟΣ	Brak danych	Odczyt rewersu Maiera nie pozostawia wątpliwości; ergo Α4; Maier 107 Tybinga;
159	ΑΑ5.1	(...)ΩΝΟΣ	ΑΙΒΑΤΙΟΣ	Brak danych	Odczyt rewersu Maiera nie pozostawia wątpliwości; ergo Α5; Maier 108 Wiedeń;
160	ΑΕ29.1	Α(...)ΝΟΣ	ΕΚΦΑΝΤΟΣ	Brak danych	Odczyt rewersu Maiera nie pozostawia wątpliwości; ergo Α29; Maier 106 Wiedeń;
161	ΑΑ21.3	ΛΥΣΑΝΙΑΣ	ΑΡΧΙΒΙΟΥ	Boki wgięte; alfa v-kształtna; obwódki typowe, egzerga off flan; 3,37g/17,64 mm;	asearch-CONCORDIA Numismatic aukcja internetowa 21 lot 11, 2024;
162	ΑΠ72.1	ΔΑΜΑΡΧΟΣ	ΠΑΜΠΕΙΡΟΥ	Odczyt rv Picarda i Gjongecaj: Α/ΠΟΛ/ΠΑΜΠΕΙ/ΡΟΥ, stempel rv tożsamy z Jubica 4680;	Pic/Gjon Jubica 4713; H. Ceka Jubica 13;
163	ΑΕ31.2	ΦΙΛΩΤΑΣ	ΕΠΙΚΡΑΤΕΟΣ	GP za P. Visona: av jak 81.2/Ceka Α133; rv jak 31.1/139k; Ceka nn;	GP Α2R2 w „Which name...” s.74 za P. Visona „Drachmai Apoloniatikai...” ANS NY 1979;

DYRRHACHIUM

Nr	kod id	Awers - c/c	Rewers – ΔΥΡ...	istotne cechy grafiki	referencje
462	ΔΚ59.3	ΣΤΡΑΤΩΝ	ΚΑΛΛΙΠΠΟΥ	W odcięciu (egzerga): Kaduceusz (C/S);	Maier, Ceka nn; wildwinds - beastcoins.com collection;
463	ΔΑ24.1	ΑΡΧΕΦΡΩΝ	ΑΣΚΛΑΠΙΟΥ	Winogrona, maczuga i kłos;	Maier nn; GP-29=76 p.n.e.; BMC 42;
464	ΔΔ34.3	ΑΡΙΣΤΩΝ	ΔΑΜΗΝΟΣ	Kiść winogron, kłos (M, C-S)	Maier 171 Berlin+5 ΑΡΙΣΤΩΝ; BMC 51; GP-13=60 pne; Ceka 94 ΑΡΙΣΤΙΩΝ–ΔΑΜΝ ΟΣ; Schinkel-Ceka 464 ΑΡΙΣΤΩΝ; Meta IV/82;
465	ΔΔ34.16	ΤΗΤΟΣ	ΔΑΜΗΝΟΣ	Kiść winogron, kłos (C)	Maier nn; BMC 58; GP- 13=60 pne;
466	ΔΔ39.3	ΠΑΝΚΡΑΤΗΣ	ΔΙΟΔΩΡΟΥ	Laska Asklepiosa (M); laska Hermesa- kaduceusz;	Maier 199 Berlin+6, wildwinds - Savoca 114, 115 – błąd grawera: ΠΑΝΚΡΑΤΗΣ; Mionnet s. 5234; Schlosser 115; Welzl 3202;
467	ΔΓ29.2	ΕΥΝΟΥΣ	ΓΟΡΓΙΑ	Głowy Dioskurów, winogrona i kłosy	Maier nn;
468	ΔΦ125.2	ΑΡΧΙΜΗΔΗΣ	ΦΙΛΛΙΑ	Kaduceusz (C);	Maier nn;
469	ΔΝ87.2	ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ	ΝΕΒΡΙΣΚΟΥ	Łuk (Schinkel)	Ceka 145 ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ–ΝΕ...; Sc hinkel 469k;
470	ΔΑ16.9	ΜΝΑΣΗΝ	ΑΡΙΣΤΗΝΟΣ	Brak danych	Maier nn; Ceka nn; GP- 22=69 p.n.e.;
471	ΔΑ5.1	ΗΡΟΔΟΤΟΣ	ΑΙΛΙΝΟΣ	Brak danych	Wildwinds.com IGCH 116, 119;
472	ΔΚ65.1	ΑΡΙΣΤΩΝ	ΚΛΕΙΤΟΡΙΟΥ	Wieniec i trójnóg ofiarny, w odcięciu monogram A (M);	Maier 259 Glasgow+3 ΑΡΙΣΤΩΝ, i błędnie jako 97 Berlin (b.m. - ΑΛΕΓΟΠΙΟΥ); Ceka 95 jako ΑΡΙΣΤΙΩΝ – ΚΛΕΙΤΟ ΡΙΟΥ; GP-14=61; Meta IV/82; PLC 472 odpowiednio do C/S 464;
473	ΔΠ100.3	ΑΝΤΙΓΟΝΟΣ	ΠΑΡΜΕΝΙΣΚΟΥ	Głowa Heliosa (M);	Maier 338 Tybinga;
474	ΔΕ42.2	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΕΞΑΚΕΣΤΟΥ	Brak danych	Maier, Ceka nn;
475	ΔΟ96.1	ΑΝΤΙΟΧΟΣ	ΟΒΡΙΜΟΥ	Orzeł na piorunie (Picard);	Maier nn; Olivier Picard „Illiriowie...” str. 90;
476	ΔΛ74.2	ΑΙ	ΛΥΚΗΝΟΣ	Brak danych	Maier, Ceka nn;
477	ΔΜ82.1	ΑΛΕΚΚΑΣ	ΜΕΝΕΚΚΑ	Orzeł na piorunie (GP);	Maier, Ceka nn; GP-

					17=64 pne;
478	ΔΑ18.2	ΕΥΠΟΡΟΣ	ΑΡΙΣΤΟΜΑΧΟΥ	Owad (PLC);	M, C nn;
479	ΔΚ71.1	ΚΤΗΣΩΝ	ΚΥΡΒΑΣΟΥ	Trójjąb (PLC);	Maier 273 Londyn, Wiedeń; Ceka 265 ΚΤΗ(ΣΩΝ); BMC 91; Heritage US, Auction #232451 World & Ancient Coins Select Auction Lot ID: 63020, Dec 20, 2024
480	ΔΜ82.3	ΑΝΤΙΜΑΧΟΣ	ΜΕΝΕΚΚΑ	Orzeł na piorunie (PLC);	Maier, Ceka, Petranyi nn;
481	ΔΕ45.4	ΘΕΟΔΩΤΟΣ	ΕΠΙΧΑΡΕΟΣ	Brak danych	Maier nn; Ceka nn;
482	ΔΔ40.1	ΚΤΗΤΟΣ	ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ	Boki kwadratu proste, w odcięciu kiść winogron, w polu W trójnóg ofiarny (PLC);	Maier/Ceka nn; Baldwin Auctions Summer 2008, Argentum Auction lot 24/2008;
483	ΔΑ18.1	ΑΛΚΑΙΟΣ	ΑΡΙΣΤΟΜΑΧΟΥ	rv: błąd rytownika stempla - wstecznie ΥΟΧΑΜΟΤΣΙΡΑ;	Maier 137 Tybinga ΥΟΧΑΜΟΤΣ(ΙΡΑ);
484	ΔΑ22.1	ΑΓ	ΑΡΧΗΝΟΣ	rv: błąd rytownika stempla – częściowo wstecznie ΝΟΣ ΗΧ ΡΑ;	Maier 143 Wiedeń n. 13 ΝΟΣΗΧΡΑ;;
485	ΔΔ34.11	ΝΙΚΑΝΔΡΟΣ	ΔΑΜΗΝΟΣ	Monogram ΑΡ (M);	Ceka nn; Maier 178 Tybinga 1791 (Tux - <i>Tentamen Catalogi Universalis Numorum Dyrrhachinorum et Apolloniatum - anonim</i>);
486	ΔΕ48.5	ΣΙΜΙΑΣ	ΖΩΠΥΡΟΥ	Monogram ΑΕ (M);	Maier 220 Tybinga (Tux);
487	ΔΚ57.8	ΚΕΡΔΩΝ	ΚΑΛΛΗΝΟΣ	Κłos i kiść winogron (M);	Maier 242 Berlin+7; BMC 78;
488	ΔΔ34.18	ΦΙΛΩΝΙΚΟΣ	ΔΑΜΗΝΟΣ	Kiść winogron, κłos (GP)	Maier, Ceka nn; G.Petranyi -13=60 p.n.e.; A.Meta IV/79;
489	ΔΚ65.2	ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ	ΚΛΕΙΤΟΡΙΟΥ	Wieniec i trójnóg ofiarny, w odcięciu monogram Α (GP);	Maier, Ceka nn; GP-14=61; PLC 489;
490	ΔΚ66.1	ΦΙΛΩΤΑΣ	ΚΛΕΙΩΝΥΜΟΥ	Wieniec i prasa do oliwy? (M);	Maier 270 Tybinga (Tux), Mionnet S 270; brak potwierdzenia w innych źródłach;
491	ΔΣ110.1	ΠΑΝΚΡΑΤΗΣ	ΣΗΓΑΡΕΟΣ	Laska Asklepiosa (M);	Maier 353 Paryż; brak potwierdzenia w innych źródłach;
492	ΔΦ126.1 3	ΛΕΥΚΙΟΣ	ΦΙΛΟΔΑΜΟΥ	Κłos (M);	Maier 385 Tybinga (Tux);
493	ΔΦ126.1 6	ΞΕΝΟΚΛΗΣ	ΦΙΛΟΔΑΜΟΥ	Brak danych	Maier 387 Tybinga (Tux);
494	ΔΧ136.2	ΝΙΚΩΝ	ΧΑΡΟΠΙΝΟΥ	Piorun (M);	Maier 406 Tybinga (Tux);
495	ΔΠ106.3	ΦΙΛΩΤΑΣ	ΠΥΡΒΑ	Rv: maczuga i wstecznie	Maier, Ceka nn; VCOINS

				PΥΔ (PLC); av: N- wieniec, E- trójnóg ofiarny;	Aegean Numismatics (Mentor, Ohio, USA); hybryda Ceka 454/360;
496	ΔΔ34.9	ΛΕΩΝΙΔΑΣ	ΔΑΜΗΝΟΣ	Boki proste; Kiść winogron (PLC);	Maier, Ceka nn; The Coin Cabinet UK aukcja Ancients 30, lot id: 60;
497	ΔΘ50.1	ΑΦΡΟΔΙΣΙΟ Σ	ΘΕΑΓΕΟΣ	Rv: boki proste, av: S- w odcięciu Pszczoła (PLC);	Numismatik Naumann Austria HGC 3.1, 40 Auktion Nr 145 Lot ID 121 Oct 6, 2024; M,C nn;
498	ΔΗ49.1	ΕΥΤΥΧΟΣ	ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ	Rv: boki proste	Solidus Germany Auktion 80 Lot ID: 1059, 2021; prawdopodobnie imitacja/hybryda C 187/252;
499	ΔΚ64.5	ΛΥΣΑΝΙΑΣ	ΚΛΕΑΝΟΡΟΣ	Krowa w lewo, w odcięciu winorośl z kiścią winogron; rv:boki wgięte, poziomy układ promieni;	Eid Mar Auctions aukcja 13 lot 48 27.04.2025 (19.8 mm, 2.72 g); M, C nn;
500	ΔΦ123.3	ΕΥΝΟΥΣ	ΦΙΛΙΠΠΟΥ	E: róg obfitości, S: w odcięciu maczuga głowicą na E;	Chirila-Iaroslavschi Bobaia II/A/46;
501	ΔΓ28.3	ΕΥΠΟΡΟΣ	ΓΟΡΓΗΝΟΣ	S: w odcięciu róg obfitości; rv: boki proste;	Auktionshaus H. D. Rauch Summer Auction 2013 lot 50 18 09 2013 3,32g;
502	ΔΝ89.2	ΔΙΟΓΕΝ(ΗΣ)	ΝΙΚΟΜΑΧΟΥ	Boki proste, w odcięciu n symbol;	Auktionshaus H. D. Rauch E-Auction 44 lot 198 16 10 2024 2,97g;
503	ΔΑ16.11	ΞΕΝΟΝ	ΑΡΙΣΤΗΝΟΣ	N: orzeł; rv: boki proste, nieforemne;	MUSEUM OF VRATSA cat. Nr 690, nr inv. 2096, znalezisko GRADESZNICA 1962 (IGCH 571; ICHB I, 187); Wraca, Bułgaria; (imitacja/hybryda?)
504	ΔΚ70.2	ΜΕΝΙΣΚΟΣ	ΚΥΔΙΠΠΟΥ	Wpis jako ΜΕΝΙΣΚΟΣ-ΚΥΔΙΠΠΟ Σ,	Muzeum Narodowe Székely, Sf. Gheorghe SZÉKELY 1985, 144– 145; REPERTORIUL 1998, 148 no. XXXIVa/8; MOISIL/DEPEYROT 2003, 57–58, no. 58. Znalezisko ARCUS 1985. W Cristian Gazdac „ROMAN COIN HOARDS AND SINGLE COIN FINDS FROM THE TERRITORY OF COVASNA COUNTY”. 2021.
505	ΔΕ42.10	(Σ)ΤΡΑΤΩΝ	ΕΞΑΚΕΣΤΟΥ	Av: S: w odcięciu delfin (?), brak obwódki; rv: poziomy układ promieni, boki proste, nieforemne;	Gabinet numizmatyczny Uniwersytetu w Getyndze, Stara Kolekcja, Nr inw.: AS-

					05774; 17,96 mm, 2,397 g, Oś: 4 h; (https://www.kenom.de/objekt/record_DE-MUS-062622_kenom_398234/2/);
505	ΔA19.3	ΗΡΟΔΟΤΟΣ	ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΕΟ Σ	S: w odcięciu delfin w prawo, E: kłos?, rv: boki proste, promienie nietypowe;	Zbiory Instytutu Archeologii Klasycznej Uniwersytetu w Heidelbergu nr inw. AN84, ID390;(https://pecunia.zaw.uni-heidelberg.de/ikmk/object?id=ID390); SNG Kopenhagen 11, 485 vgl.

Opracowanie na podstawie prac A. Maiera, H. Ceki i F. Schinkela, O. Picarda, S. Gjongecaj, A. Mety, G. Petranyi'ego oraz źródeł internetowych - Piotr L. Czarnecki. Aktualizacja maj 2026.

Ciekawostka: brak danych do kompletnej identyfikacji:

000	?	ΦΑΙΚΥΛΟΣ	?	S: w odcięciu harpun/bosak grotem na W;	Nomos Obolos Web Auction 34 lot 140 10 11 2024 19mm, 3,16g, brockage;
-----	---	----------	---	---	---

W kolumnie 5 starałem się umieścić wszelkie dostępne mi dane na temat wizerunków na monetach: kształt poprzeczki liter alfa, kierunek zwrotu krowy (zaznaczam jedynie w prawo (lub w lewo dla Dyrr.), w ujęciu widza, nie heraldycznym, zakładając zwrot w lewo za typowy dla Apollonii, ale nietypowy dla Dyrrhachium). Z lenistwa używam określenia egzerga na oznaczenie pola monety pod linią gruntu, na której rytownik stempla stawia krowę i cielę na awersie monety. Fraza „brak danych” oznacza tylko małą skuteczność autora na polu poszukiwań, a nie ich faktyczny brak.

Kolumna 6 zawiera dostępne autorowi źródła informacji – m.in. określenie „Tux” oznacza anonimowe dzieło „Tentamen catalogi universalis numorum Dyrrhachinorum et Apolloniatum” z końca XVIII w. cytowane przez A. Maiera, które jako źródło wydaje się być nieco wątpliwe, ale zdaniem autora zestawienia wystarczająco wiarygodne, aby je zasygnalizować.

Listy imion na drachmach Apollonii i Dyrrhachium Ceki/Schinkela są ogólnie dostępne na stronie wildwinds.com. Pomijając drobne błędy i nieścisłości, można im umiarkowanie zaufać. Kontynuację list przeprowadzam już bez porządku alfabetycznego, zakładam bowiem, że będą one jeszcze wielokrotnie uzupełniane. Niektóre z uwzględnionych egzemplarzy mogą okazać się falsyfikatami lub ich opis uległ nadinterpretacji, ale dopóki nie nabierzemy co do tego absolutnej pewności, powinniśmy je traktować jako równouprawnione.

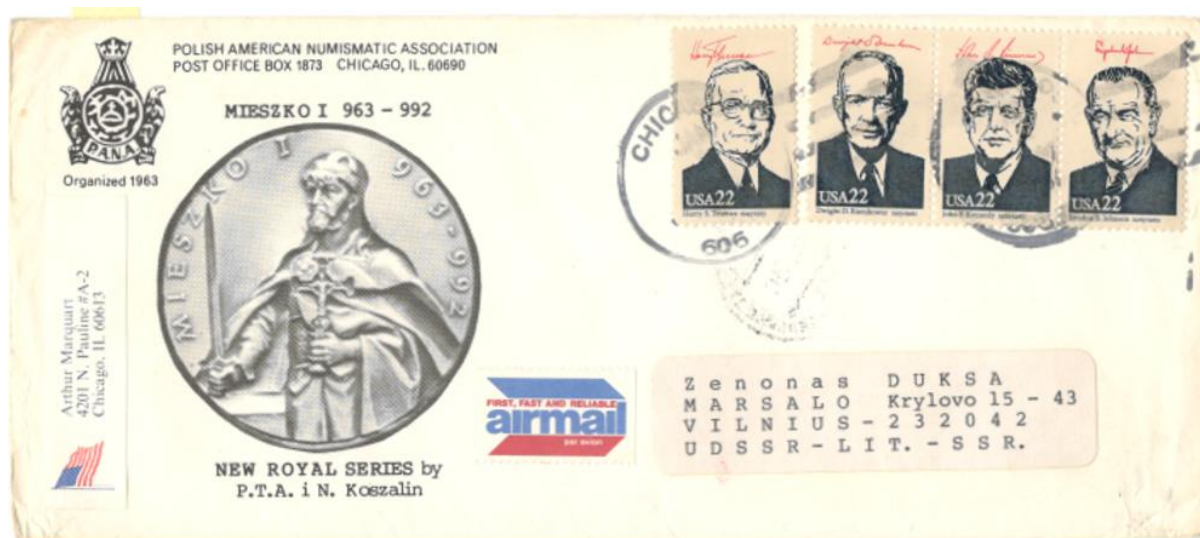
Celem ułatwienia sobie procesu tworzenia powyższej tabeli stworzyłem indywidualne oznaczenia kodowe (kolumna 2), korespondujące z ogólnym zestawieniem drachm Apollonii, bazującym na hipotezie nadrzędności hierarchicznej imienia z rewersu (imię w dopełniaczu - hipotetyczny Prytan-eponymos). Wiele kolekcjonerów zechce zapewne stworzyć własne zestawienia i interpretacje, ale dla tych, którzy pozytywnie ocenią tę propozycję, będzie ona, mam nadzieję, sporą pomocą i zainspiruje do własnych opracowań...

Zenonas Duksa

KOPERTY Z POLSKIMI MEDALAMI

Arthur Marquart

W styczniu 1987 r. otrzymałem od Arthura kopertę, na której widniał awers medalu z półpostacią księcia Mieszka I (rys.1). Medal ten projektowała i wykonała wybitna polska rzeźbiarka i medalierka Ewa Olszewska – Borys, z którą pozostaję w kontakcie, a niektóre jej publikacje z zakresu medalierstwa, będące w moim posiadaniu są opatrzone autografami artystki. Emitentem medalu był Oddział PTAIN w Koszalinie w 1985 r.

Rys.1. Koperta z nadrukiem awersu medalu z wizerunkiem Mieszka I

W maju 1987 r. Arthur przysłał mi kopertę z wizerunkiem awersu medalu „Trzechsetna rocznica zwycięstwa polskiej kawalerii” (rys.2). Medal wybito w 1983 r. z inicjatywy Duszpasterstwa Weteranów Kawalerii i Artylerii Konnej Wojska Polskiego dla

uczczenia 300. rocznicy zwycięstwa pod Wiedniem. Na awersie medalu widnieje ukoronowany orzeł z Matką Boską Częstochowską na piersi, po bokach husarskie skrzydła, wyżej krzyż Virtuti Militari. Autor projektu tego ciekawego medalu oficjalnie jest nieznany. Być może był nim Edward Gorol (1930 – 2003)?

Rys.2. Koperta z nadrukiem awersu medalu „Trzechsetna rocznica zwycięstwa polskiej kawalerii” z 1983 r.

Na kopercie wysłanej w czerwcu 1987 r. przedstawiono awers medalu z półpostacią księcia Kazimierza I Odnowiciela (rys.3). Medal projektowała i wykonała Ewa Olszewska – Borys, natomiast emitentem był Oddział PTAiN w Koszalinie w 1987 r.

Rys.3. Koperta z nadrukiem awersu medalu z wizerunkiem Kazimierza I Odnowiciela

Na kolejnej kopercie otrzymanej we wrześniu 1987 r. widoczny jest rewers medalu poświęconego obronie Półwyspu Helskiego (rys.4). Awers medalu przedstawia wiceadmirała Józefa Unruga (1884 – 1973), natomiast na rewersie umieszczono zarys wybrzeża Bałtyku z Zatoką Gdańską i Półwyspem Helskim. Powyżej zarysu widnieje rok 1939 i orzełek Marynarki Wojennej RP. Medal projektowała Stanisława Wątróbska – Frindt, a emitentem był Oddział PTAIN w Szczecinie w 1985 r.

Rys.4. Koperta z nadrukiem rewersu medalu „Wiceadmiral Józef Unrug” z 1985 r.

Koperta, którą otrzymałem w październiku 1987 r. przedstawia awers medalu z półpostacią Bolesława II Śmiałego (rys.5). Medal projektowała Ewa Olszewska – Borys, emitentem był Oddział PTAIN w Koszalinie w 1987 r.

Rys.5. Koperta z nadrukiem awersu medalu z wizerunkiem Bolesława II Śmiałego

Koperta wysłana w styczniu 1988 r. posiada nadruk medalu poświęcony wydarzeniom katyńskim. Na awersie widnieje Matka Boska Kozielska, wokół napis: OSTASZKÓW-KOZIELSK-STAROBIELSK-KATYŃ (rys.6). Medal zaprojektował Franciszek Łuczko (1932–2024), wykonał Alfred Kózka, natomiast emitentem był Oddział PTAIN w Szczecinie w 1988 r.

Rys.6. Koperta z nadrukiem awersu medalu „Katyń” z 1989 r.

Na kopercie, którą otrzymałem w kwietniu 1988 r. wykonano nadruk rewersu medalu „37 Łęczycki Pułk Piechoty im. ks. Józefa Poniatowskiego (rys.7). Na rewersie znajduje się Odznaka Pułku, poniżej napis: KUTNO 1921 – 1939, w otoku napis: WĄGROWIEC ŻNIN INOWROCŁAW 1 – 18 X 1939 KOMPINA PATOKI GĄGOLIN IŁÓW. Autorami projektu medalu byli: Lechosław Kubiak (1928 – 2019) i Andrzej Urbaniak, natomiast wizerunek artystyczny wykonała Ewa Olszewska – Borys. Emitentem było Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Kutnowskiej w Kutnie. Medal wybito w Mennicy Państwowej w Warszawie w 1987 r.

Koperta otrzymana w czerwcu 1988 r. przedstawia rewers medalu „10 Pułk Strzelców Konnych w Łańcucie” z 1986 r. (rys.8) Na rewersie umieszczono wizerunki orderów, czółgów oraz napisy: 29 IV 1919 1918 – 1947 SZLAK BOJOWY PUŁKU / POLSKA FRANCJA

ANGLIA / FRANCJA BELGIA HOLANDIA / NIEMCY. Autorem medalu był Piotr Gorol, a emitentem Muzeum w Łańcucie.

Rys.7. Koperta z nadrukiem rewersu medalu „37 Łęczycki Pułk Piechoty im. ks. Józefa Poniatowskiego” z 1987 r.

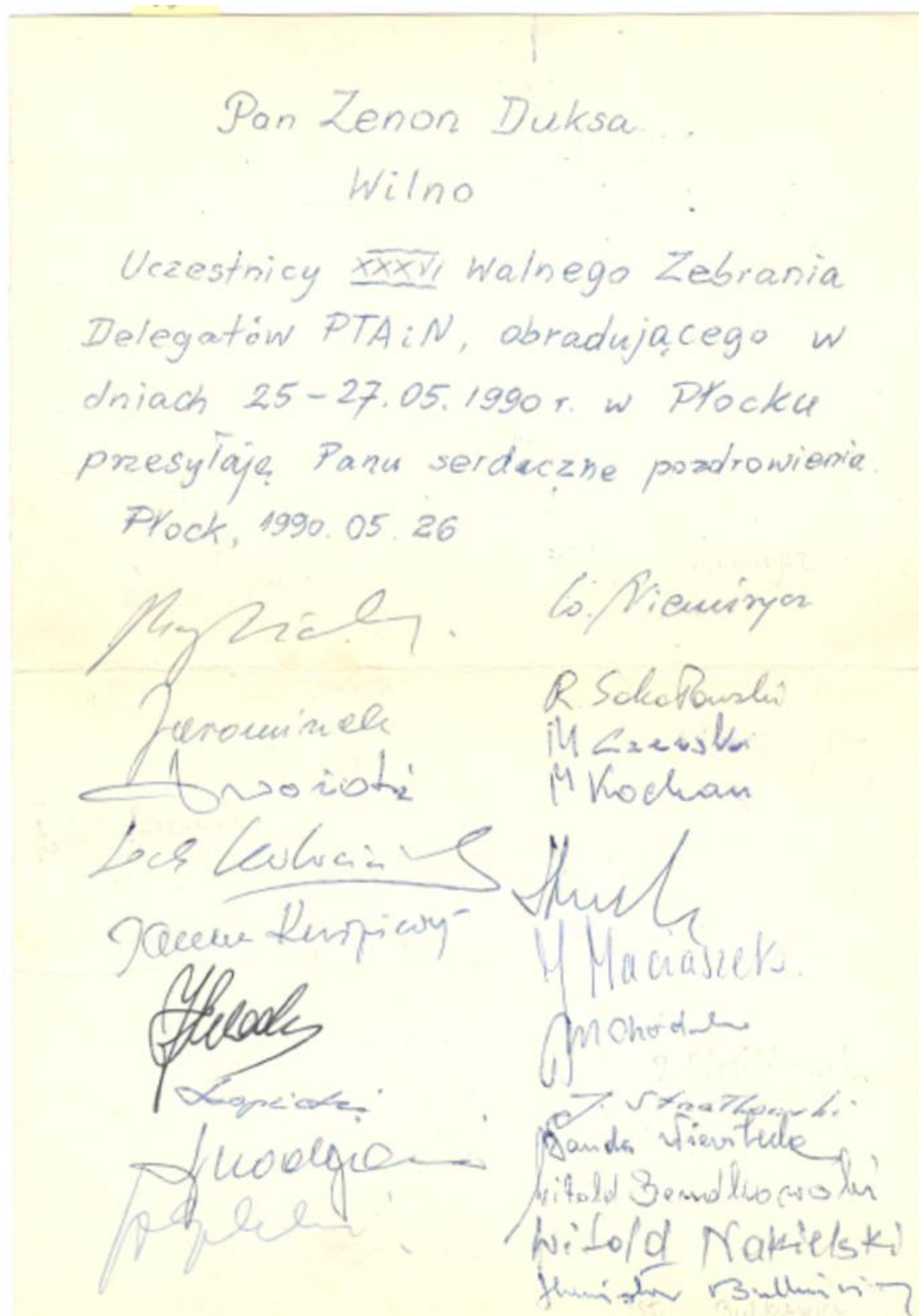
Rys.8. Koperta z nadrukiem rewersu medalu „10 Pułk Strzelców Konnych w Łańcucie” z 1986 r.

Wojciech Niemirycz

W maju 1990 r. otrzymałem od Wojciecha z Płocka kopertę z nadrukiem (rys.9) oraz list z pozdrowieniami z okazji XXXVI Walnego Zebrania Delegatów PTAiN w Płocku (rys.10). W 1990 r. Oddział PTAiN w Płocku wydał medal „SEDES REGNI”, na awersie którego przedstawiono postacie Władysława I Hermana i Bolesława III Krzywoustego, a na rewersie Katedrę Płocką i napis: SEDES REGNI. Należy zaznaczyć, że wspomniany medal nie był wydany z okazji XXXVI Zebrania PTAiN, a Oddział w Płocku wydał dotychczas cztery medale poświęcone ziemi płockiej i miastu. Wśród nich znajduje się właśnie „SEDES REGNI”. Medal projektował i wykonał Andrzej Nowakowski (1953 – 2021).

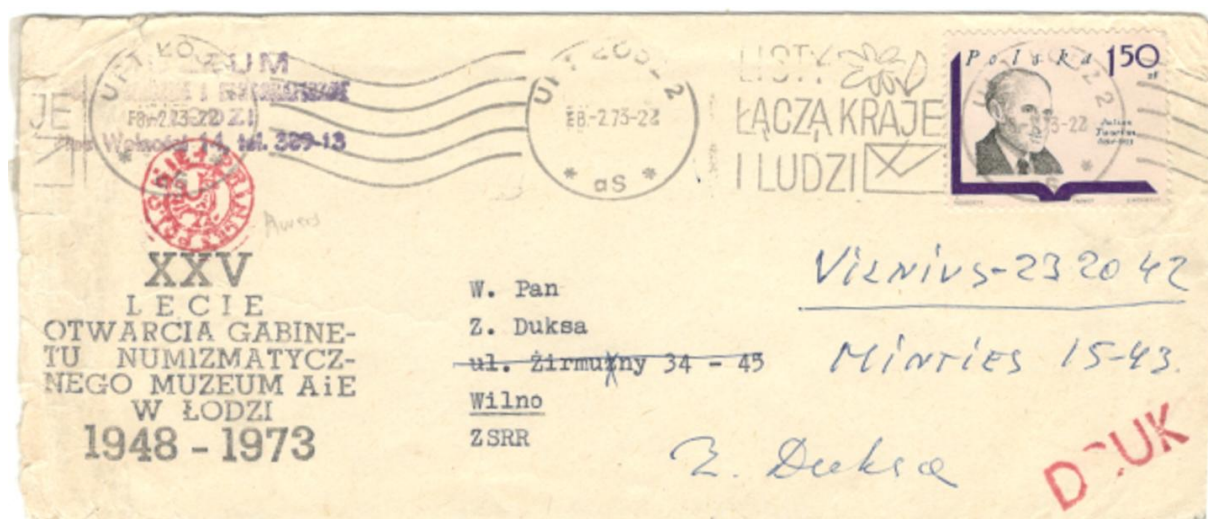

Rys.9. Koperta z nadrukiem, wydana z okazji XXXVI Walnego Zebrania Delegatów PTAiN w Płocku w 1990 r.

Rys.10. List z pozdrowieniami, wydany z okazji XXXVI Walnego Zebrania Delegatów PTAiN w Płocku w dniu 26.05.1990 r.

Ponadto otrzymałem jeszcze kilka bardzo interesujących kopert, na których wykonano nadruki odnoszące się do wydarzeń numizmatycznych, a adresantami przesyłek były osoby znane w środowisku kolekcjonerskim w Polsce. W 1973 r. odebrałem list, którego nadawcą był Anatol Gupieniec, wybitny numizmatyk związany z Łodzią. Pismo wysłano w kopercie, na której wykonano pamiątkowy nadruk z okazji XXV-lecia otwarcia Gabinetu Numizmatycznego Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi (rys.11).

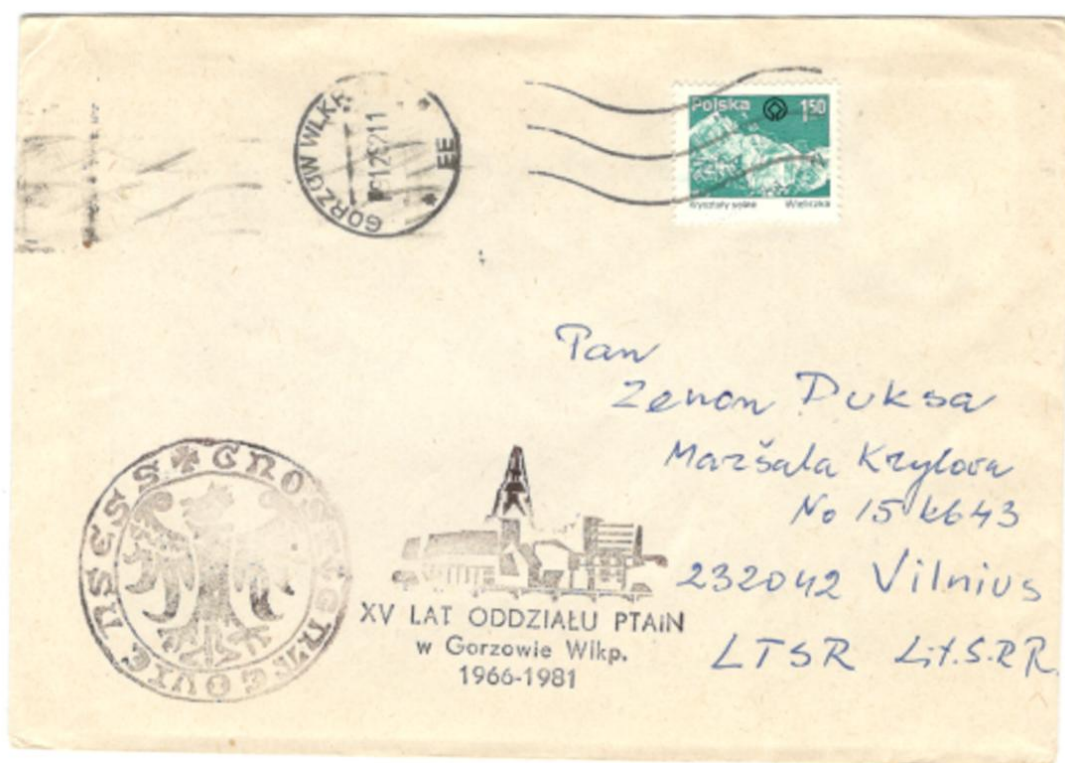

Rys.11. Koperta z nadrukiem, wydana z okazji XXV-lecia otwarcia Gabinetu Numizmatycznego Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi w 1973 r.

Kolejne, prezentowane dalej trzy koperty otrzymałem od Janusza Hrybacza, numizmatyka związanego z Gorzowem Wielkopolskim. Walory odnoszą się do: X-lecia działalności PTAiN w Gorzowie Wielkopolskim – 1976 r. (rys.12), XV-lecia działalności PTAiN w Gorzowie Wielkopolskim – 1981 r. (rys.13) oraz XXVI Zjazdu PTAiN w Gorzowie Wielkopolskim – 1978 r. (rys.14).

Rys.12. Koperta z nadrukiem, wydana z okazji X lat PTAIN w Gorzowie Wielkopolskim – 1976 r.

Rys.13. Koperta z nadrukiem, wydana z okazji XV lat PTAIN w Gorzowie Wielkopolskim – 1981 r.

Rys.14. Koperta z nadrukiem, wydana z okazji XXVI Zjazdu PTAiN w Gorzowie Wielkopolskim – 1978 r.

Następna koperta odnosi się do XXXIV Walnego Zjazdu Delegatów PTAiN w Kaliszu, organizowanego w 1987 r. Nadawcą przesyłki był Witold Bendkowski (rys.15).

Rys.15. Koperta z nadrukiem, wydana z okazji XXXIV Walnego Zjazdu Delegatów PTAiN w Kaliszu – 1987 r.

Od wymienionego już wcześniej Arthura Marquarta otrzymałem jeszcze dwie koperty z wizerunkami monet. Na jednej z nich przedstawiono rewers monety o nominale 200 000 złotych z 1987 r., gdzie umieszczono półpostać papieża Jana Pawła II z pastorałem (rys.16). Na kolejnej kopercie znajduje się nadruk rewersu monety o nominale 100 000 złotych z 1991 r. z serii „Żołnierz polski na frontach II wojny światowej – bitwa o Anglię 1940” (rys.17).

Rys.16. Koperta z nadrukiem rewersu monety o nominale 200 000 złotych z półpostacią papieża Jana Pawła II z 1987 r.

Rys.17. Koperta z nadrukiem rewersu monety o nominale 100 000 złotych z serii „Żołnierz polski na frontach II wojny światowej” z 1991 r.

Kolejne trzy koperty otrzymałem od Julii Męckickiej, kolekcjonerki związanej z Sekcją Numizmatyczną PTAiN w Gliwicach. Na pierwszej prezentowanej poniżej kopercie nadrukowano ex libris Julii Męckickiej z motywem monety z wizerunkiem Stefana Batorego (rys.18). Druga i trzecia z prezentowanych kopert w tym zestawieniu odnoszą się do otwarcia w 1980 r. wystawy numizmatycznej w Gliwicach (rys.19, rys.20). Na dwóch kopertach w nadruku wykorzystano monety z wizerunkiem Jana III Sobieskiego.

Rys.18. Koperta z nadrukiem ex libris Julii Męckickiej z wyobrażeniem awersu trojaka Stefana Batorego

Rys.19. Koperta z nadrukiem, wydana z okazji otwarcia wystawy numizmatycznej w 1980 r. – PTAiN Sekcja Numizmatyczna w Gliwicach

Rys.20. Koperta z nadrukiem, wydana z okazji otwarcia wystawy numizmatycznej w 1980 r. – PTAiN Sekcja Numizmatyczna w Gliwicach

Chciałbym zaznaczyć, że wszystkie wymienione koperty pocztowe zostały przesłane mi z inicjatywy darczyńców w latach 1973 – 1992, a nie na moją prośbę. Nic nie wiedziałem o ich wysyłce, co tym bardziej było dla mnie miłym zaskoczeniem.

Wieści z Oddziału PTN w Gdańsku

Nowy 2026 r. rozpoczął się zgodnie z tradycją uroczystym spotkaniem w Muzeum Gdańska w dniu 8 stycznia. Przy lampce szampana i słodkim poczęstunku członkowie i sympatycy Gdańskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego złożyli sobie wzajemnie życzenia zdrowia, spokoju i radości oraz wszelkiej pomyślności w życiu, a także satysfakcji z rozwijania swoich zamiłowań i pasji kolekcjonerskich.

Uczestnicy spotkania z nostalgią wspominali zasłużonych członków stowarzyszenia, którzy odeszli od nas w ostatnich latach: Miłosza Frąckowiaka, Bogumiła Filipka oraz Aleksandra Kuźmina. Rozmawiano także o nowo pozyskanych walorach numizmatycznych i medalierskich do swoich zbiorów oraz dzielono się zdobytymi na ich temat informacjami.

Rys.1. Spotkanie noworoczne członków i sympatyków Gdańskiego Oddziału PTN w Sali Edukacyjnej Ratusza Głównego Miasta w dniu 8.01.2026 r.

Rys.2. Spotkanie noworoczne członków i sympatyków Gdańskiego Oddziału PTN w Sali Edukacyjnej Ratusza Głównego Miasta w dniu 8.01.2026 r.

Rys.3. Członkowie i sympatycy Gdańskiego Oddziału PTN podczas noworocznego spotkania w Sali Edukacyjnej Ratusza Głównego Miasta w dniu 8.01.2026 r.

Rys.4. Pamiątkowe zdjęcie członków i sympatyków Gdańskiego Oddziału PTN podczas noworocznego spotkania w Sali Edukacyjnej Ratusza Głównego Miasta w dniu 8.01.2026 r.

Kolejne spotkanie miało miejsce dopiero 5.03.2026 roku. Było to zebranie sprawozdawcze, na którym Zarząd Oddziału zaprezentował sprawozdanie merytoryczne i finansowe z działalności Oddziału za 2025 r. Omówiono także sygnały napływające z Zarządu Głównego PTN i od nowo wybranego na Zjeździe Nadzwyczajnym Delegatów pod koniec ubiegłego roku prezesa Marka Kasprzyckiego a dotyczące kryzysowej sytuacji finansowej, w jakiej znalazło się stowarzyszenie.

Rys.5. Zebranie sprawozdawcze Gdańskiego Oddziału PTN w Sali Edukacyjnej Ratusza Głównego Miasta w dniu 5.03.2026 r.

Rys.6. Członkowie Gdańskiego Oddziału PTN podczas zebrania sprawozdawczego w Sali Edukacyjnej Ratusza Głównego Miasta w dniu 5.03.2026 r.

Na spotkaniu, które odbyło się 9.04.2026 r. odczyt pt. „Pogranicza medalierstwa. Medale warcabowe” wygłosił Paweł Powirski. Numizmatyka i medalierstwo mają swoje pogranicza, znajdujące się poza głównym nurtem. Pogranicze to może dotyczyć materiału, z którego wykonano przedmiot, czasem jest to technika wykonania, a niekiedy zastosowanie. Na marginesie medalierstwa funkcjonują medale warcabowe, będące przedmiotami przypominającymi medale, ale wykonane w drewnie, które służyły do rozrywki jako elementy gier. Początkowo tematy ukazywane na medalach warcabowych były podobne do medali, ale z czasem pojawiła się na nich też tematyka moralistyczna, satyryczna, religijna a nawet sceny z życia codziennego i przysłowia. Wśród tematów, które zaprezentowano, pojawiały się też wątki polskie i gdańskie.

Na kolejnym spotkaniu 7.05.2026 r. Małgorzata Gizińska zaprezentowała „Nową odsłonę wystawy „Truso. Legenda Bałtyku” w Muzeum Archeologiczno – Historycznym w Elblągu (wybrane zagadnienia związane ze znaleziskami monet)”. „Truso. Legenda Bałtyku” to kluczowa wystawa prezentująca unikalne znaleziska z wikińskiej osady portowej z IX w., odkrytej przez dr. Marka Jagodzińskiego w Janowie Pomorskim. Odświeżona ekspozycja po przerwie technicznej została ponownie otwarta 24.04.2026 r., ukazując przedmioty codziennego użytku, rzemiosło i handel wikingów.

Rys.7. Spotkanie Gdańskiego Oddziału PTN w Sali Edukacyjnej Ratusza Głównego Miasta w dniu 7.05.2026 r.

Ostatnie spotkanie przed wakacjami 11.06.2026 r. poświęcone było monetom Spółdzielni Wojskowych Marynarki Wojennej z lat 1925 – 1939. To interesujące zagadnienie omówił członek Oddziału Janusz Mazurkiewicz, przedstawiając krótki rys historyczny dotyczący tematu oraz prezentując przykłady wspomnianych monet.

Rys.8. Zebranie Gdańskiego Oddziału PTN w Sali Edukacyjnej Ratusza Głównego Miasta w dniu 11.06.2026 r.

Warto wspomnieć, że w pierwszym półroczu 2026 r. Oddział Gdański PTN z inicjatywy członków stowarzyszenia: prof. Dariusza Świsulskiego i Andrzeja Denisa, podjął się wydania medalu z okazji 100 – lecia miasta Gdyni. Medal zaprojektowany przez inicjatorów tego przedsięwzięcia upamiętnia dwie ważne postacie związane z historią Gdyni: Eugeniusza Kwiatkowskiego i Tadeusza Wendę. Medale wydane w ilości 100 sztuk (mosiędźzowanych) i 5 sztuk (miedziowanych) zostały wykonane w zaprzyjaźnionej firmie Pana Wiesława Kuleja – Odlewnictwo Eksport – Import z Kłobucka. Wydanie medalu w większym niż zwykle nakładzie było możliwe dzięki wsparciu darczyńców pozyskanych działaniem kolejnego naszego członka Pana Janusza Mazurkiewicza.

Rys.9. Medal wydany z okazji 100 – lecia miasta Gdyni przez Gdański Oddział PTN

W Muzeum Okręgowym im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy w dniu 13.03.2026 r. odbyło się spotkanie Międzymuzealnego Kolegium Numizmatycznego, które zgromadziło specjalistów zajmujących się badaniem, opracowaniem i popularyzacją numizmatów w polskich muzeach. W spotkaniu tym uczestniczyły: Małgorzata Gizińska - prezes Oddziału PTN w Gdańsku oraz Romualda Włodarczak z Malborka. Uczestników Kolegium powitała dyrektorka Muzeum dr Anna Kornelia Jędrzejewska, a słowo wprowadzające wygłosili: dr hab. Jarosław Bodzek – przewodniczący Kolegium oraz Mateusz Woźniak z Muzeum Narodowego w Krakowie.

W części referatowej dr Krzysztof Jarzęcki, kierownik Działu Numizmatyki MOB zaprezentował zbiory numizmatyczne zgromadzone w bydgoskim Muzeum, a także przedstawił publikację „Skarb Bydgoski. Wystawa stała w Muzeum Okręgowym im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy”.

Na spotkaniu dyskutowano także na temat instytucjonalnych przekazów numizmatów – m.in. z banków, urzędów celnych czy konserwatorskich – oraz o możliwościach ich opracowania, przechowywania i prezentacji w muzeach. Na zakończenie uczestnicy kolegium zwiedzili wystawy: „Polskie monety, banknoty

i medale z czasów Stanisława Augusta Poniatowskiego" oraz „Skarb Bydgoski" w Europejskim Centrum Pieniądza MOB na Wyspie Młyńskiej.

Rys.10. Powitanie uczestników Kolegium Numizmatycznego organizowanego w siedzibie Muzeum Okręgowego w Bydgoszczy.

Rys.11. Uczestnicy Międzymuzealnego Kolegium Numizmatycznego podczas spotkania w Muzeum Okręgowym im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy w dniu 13.03.2026 r.

Rys.12. Wystawa „Polskie monety, banknoty i medale z czasów Stanisława Augusta Poniatowskiego” w Europejskim Centrum Pieniądza MOB na Wyspie Młyńskiej.

Rys.13. Wystawa „Skarb bydgoski” w Europejskim Centrum Pieniądza MOB na Wyspie Młyńskiej.

MG

INFORMACJE

Spotkania Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego Oddział w Gdańsku odbywają się w każdy pierwszy wtorek miesiąca (oprócz lipca i sierpnia o godz. 17:00 w Sali Edukacyjnej Muzeum Gdańska znajdującej się w Ratuszu Głównego Miasta (wejście od ulicy Piwnej) - otwarte spotkania połączone z odczytami.

Zachęcamy do opłacania składek członkowskich przelewem na konto Oddziału Gdańskiego Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego. Nr konta:

04 2030 0045 1110 0000 0363 7630

Strona internetowa PTN O/Gdańsk: **<http://ptngdansk.pl>**

Na stronie internetowej:

- zapowiedzi bieżących wydarzeń (odczyty, wystawy),
- informacja o wcześniejszych wydarzeniach numizmatycznych,
- informacja o wszystkich wydanych do tej pory Gdańskich Zeszytach Numizmatycznych łącznie z pełnymi tekstami w wersji elektronicznej,
- informacja o medalach wydanych przez OG PTN,
- informacja o publikacjach na tematy numizmatyczne członków OG PTN,
- informacja o władzach OG PTN,
- linki do ciekawych stron numizmatycznych.

Profil Oddziału Gdańskiego PTN na Facebooku:

<https://www.facebook.com/pages/Polskie-Towarzystwo-Numizmatyczne-Oddział-w-Gdańsku/604906942928047>

ZAPRASZAMY

